

M A K t á r

2006/3. szám

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány havilapja

Lehota M. János:

Egy város ars-képe

Nagykanizsa művészeti
tablója

8. oldal

Czövek Olivér:

Bolero

11. oldal

Győri Márton:

Az emberi anyag

Wagner János életmű-
kiállítása kapcsán

14. oldal

Nagy Alpár:

Kilenc kérdés

a 75 éves Szokolay
Sándorhoz

16. oldal

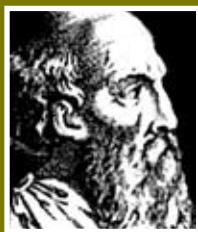
Feledy Balázs:

MAOE alkotói nagydíjak

21. oldal

Karcpoétika

„A bölcsességben előrehaladó embert az jellemzi, hogy senkit sem ócsárol (...) nem vádaskodik, és nem panaszkodik, sohasem beszél úgy magáról, mint aki számít és tud valamit; ha nehézségekbe (...) ütközik, önmagát okolja.

Epiktétosz

Kedves Olvasók! Tisztelt Művészek!

A szerkesztők mindig gondban vannak, ha azt kell mondaniuk egy-egy szerzőnek, hogy írását nem tudják közölni. Az Önök – valóban megtisztelő – figyelmének köszönhetően folyóiratunk is eljutott abba a stádiumba, amikor a terjedelm korlátai miatt már a saját „tűréshatárunknál” is több írásnak és meghívónak nem tudunk helyet biztosítani. A lap céljai között azonban elsőrendű, hogy a művésztszadalmában zajló eseményeknek, a művészek által fontosnak tartott gondolatoknak helyet biztosítsunk. Addig is, amíg az újság terjedelmét nem tudjuk növelni, a www.maktar.hu internetes oldalon március 13-tól elindítjuk új szolgáltatásként lapunk kiegészítő on-line változatát, melynek neve:

A MAKTár+ a folyóirat aktuális számaiban terjedelmi okokból nem közölt recenziókat, interjúkat, és más írásokat tartalmaz. Az itt elhelyezett anyagok bárki számára elérhetők és kinyomtathatók. Bízunk benne, hogy az érdeklődők itt is sok érdekes gondolatot, írást, képet találnak majd, s talán új szolgáltatásunk is elnyeri az Önök tetszését. Természetesen a továbbiakban is várjuk írásaikat, meghívóikat, amelyekkel megtiszteljük szerkesztőségünket.

A szerkesztőség

A tiszta víz a pohárban

Egy mostanság sokszor „feltörő”, és a MAOE vezetését teljes izgalomban tartó témáról szeretnék a Tisztelt Művésztszadalmnak írni.

A MAOE elnöksége, és elnöke szerint a művészvilágnak ellenségek hosszú sora után – akiket mind legyőzött – ismét nehéz ellensége támadt. Megíratott, és ország világ előtt – a Magyar Nemzetben, és az ÉS-ben – közhírré tétetett: itt van a MAK. Költi a pénzt, de nagyon, a szegény művészeknek pedig csak nem akar adni. Felelőtlen, alkalmatlan az egész vezetése, köztük csak módjával találni jó szándékú embert.

Hogy hazudni lehesen, álmódott az Elnök, s álmáról rögvést leplet rántott: elképzelt szállodát az Alkotóházakból, bennük bolyongó, ámbár úszógumis, német turistákkal. Pénzforrást a méregdrága MAKTÁR lap helyett, amely amúgy is „igencsak kérdéses színvonalú” szegény. Miért ne lehetne egy köztestületet létrehozni, amelyben, naná, hogy a MAOE kapná meg a MAK teljes vagyonyát. S milyen jó, már ELNÖKE is van!

A zavaró tények ugyan csak mélyreplések, ám van, kiknek a mesénél is szebben beszélnek.

Nem akartunk mi szállodát az Alkotóházakból, mert ugyan minek, és kinek. Volt persze néhány téveszménk, de az nem turistákról született.

Gondoltuk, talán pazarlás, hogy az üres alkotóházakban is fűteni kell. A személyzetnek se akartuk azt mondani ott, hogy menjenek szabadságra, és riadóláncban értesítsék egymást, ha véletlenül vendég érkezik. Nem igazán örültünk, hogy az elmúlt négy évben a Szigligeti Alkotóházat legalább évente egyszer használó, 117 művészhez nem fér több a 6800-ból. Tudom, van, akinek sok 2200 forint egy éjszakáért, de legalább tudjon róla. Így esetleg oda-oda vetődik egy művész – a MAOE szerint – „idegenekkel”. Mi azt gondoltuk, tanítványival, ismerőseivel, barátaival. Ők ugyan nem művészek, kicsit többet fizetnek, és együtt jól érzik magukat. A számítógépes foglalással egy évre előre tervezhet, aki akar, aki nem, a régi módon jöhet. Az Alkotóház maradjon Alkotóház, ahol a veszteség csökken, a jó érzés növekszik.

Míndez bűnös gondolat volt. Azzá vált a MAKTÁR lap is. Üzemi lapnak terveztük, ami tájékoztat rólunk, de nyilvánosságot teremtett. Ez lett a bűne. Lehet becsmérelni.

Ugyan kit érdekel, hogy igazi művészbemutatóvá vált? Kit, hogy hónapról-hónapra tízezernél több kézbe kerül, közvetlenül, és ingyenesen? A valós költségei se nagyon érdeklik köpködőt.

Dr. Ferenczy-Nagy István
A MAK kuratóriumának elnöke

Csak a tények miatt: évi bruttó 15 millió forintba, példányonként 125 forintba kerül a MAK-nak. (Az igen „színvonalas” MAOE Tájékoztató költsége évi 7 millió forint.)

Igen. Akkor most beszéljünk a „piszkos” pénzügyekről.

Számok világítják meg a MAOE elnyomott helyzetét. 2001-ben, amikor átvettem a MAK vezetését a MAOE 39 millió forintot kapott. Egy évvel később 78 milliót.

A művésztszadalm joggal gondolhatná, a többletből a MAOE művészeket támogatt. Nem így történt. Az apparátusa költségei nőttek. 2002-ben 49 millióba került az apparátus, a művészeti tevékenységre 29 millió jutott.

2003-ban már 145 millió forint állami támogatásból a MAOE „elműködik” 88 milliót, a művészetre 57 milliót szánt.

Az elmúlt két évben a támogatást az állam közvetlenül adta. Ekkor tudtuk a MAK vagyonyát 200 millió forinttal növelni, mert mint említettem, nem a MAOE-t kellett támogatni, hanem az Alkotóházak felújítására költhettünk (300 milliót).

A MAOE vezetése 2006-ban sem adja alább. Benyújtotta a költségvetését. 160 millió.

„Működgetésre” 115 milliót, művészeti tevékenységre 45 milliót gondolt.

Röpködnek a milliók. Ugye?

Igényelni lehet. A MAK-nak erre nincs pénze. (Nem mellesek, a törvény sem engedi.) Ha lenne, másra kellene.

A Szentendrei Művésztelep 2007-ben Művésztelepi Kongresszust fogad. A lepusztult művésztelep látványa nem nagy erény. Sok a szegény művész, aki tényleg éhezik. A nem létező pénz helyét sorolhatnám még hosszasan.

Mit tesz a MAOE vezetése? Lázasan másra mutatog. A jogi megoldásokat pedig Szőulban keresi 644 ezer forintért, a MAK-nál elszámolva.

Akkor ki törődik a művészekkel? Íme a nagyszerű végeredmény.

Csodálkozunk, ha majd nem áll szóba velünk senki? Se állam, se szponzor, se befektető. Csak a MAOE vezetése „működjön” szépen és nyugodtan. Talán elég lesz rá a magyar költségvetés?

Ezért töltünk tiszta vizet a pohárba.

Dr. Ferenczy-Nagy István
A MAK kuratóriumának elnöke

Szeressük a szerethető szobrokat!

Gyermekkorom egyik legkedvesebb emléke átölelni azt a mackószobrot, amely a Feneketlen tavat körülvevő Ifjúsági parkban található (Molnár L. 1961). A sok-sok gyermek kéz és láb fényesre polírozta a felületeit. A környéken nőttem fel, én úgy emlékszem rá, mint egy hatalmas szeretgethető kőmacira. A kerületből elkerültem, és mikor később véletlenül arra jártam, emlékeim mackóját meglátogattam. Akkor döböntem rá, hogy milyen picire „zsugorodott” gyermekkorom macija. Az évek nem sok kárt okoztak benne, a füleiből talán hiányzik egy kevés, de évtizedeken keresztül a sok kicsi gyermek simogatása csak jót tett neki. Hasonló emlékeim fűződnek a Gellért-hegyi kőpacikhoz is.

A 60-as, 70-es évek hazai szobrászatáról legtöbbünknek a Tétényi fennsíkon található szoborparkba számított politikai „ihletettséggű” művek jutnak első sorban eszünkbe.

Köztereinkben tömegükben csak az emlékművek jelenthetik a szobrászatot? Talán nem épp a legjobb pillanatban teszem fel ezt a kérdést, hiszen közeledik az 1956-os események 50. évfordulója, és mint gyakorló szobrász én is beadtam (és folyamatosan adok be) pályázatokat az ország legkülönbözőbb önkormányzatainak a felhívására. Rádásul mindezzel párhuzamosan a német kitelepítéseknek is idén van az évfordulója. Mindezek következtében az ország nagyon sok drámai hangvételű műalkotással fog idén gazdagodni. Kérem, hogy félre ne értsék, nem ezek ellen emelek szót!

Amikor életemben először Párizsban jártam, megfogott a sok játékos, vidám köztéri alkotás a köztereken. Ezek is hozzájárulnak ahhoz a különleges párizsi hangulathoz, egyéni ízhez, mely temérdek turistát vonz oda. Kis hazánkban elképesztő összegeket (elhültem, amikor megtudtam, hogy mennyit!) költöttek a Felvonulási téren álló homokórára, ami sokáig nem is működött (és amikor működött, akkor sem hiszem, hogy mint látványosság, sok embert vonzana). Például az 1956-os emlékmű áráról annyit tudunk, hogy teljes bekerülési költsége nem haladhatja meg a bruttó 650 millió forintot. (forrás: <http://www.hunconsydney.com/Uj-donsagok/terpalyazatmagyarul.rtf>)

Azon a pénzen, amit arra elköltöttek legalább száz, ha nem több vidám, politikamentes, szerethető szobrot lehetne felállítani a város különböző terein. (Egy vidám, szerethető szobor sem kerülhet többre, mint egy hősi emlékmű. Most jó néhány különböző köztéri szoborpályázat van folyamatban, így az árakat jól össze lehetne hasonlítani. A legtöbb mostani 56-os emlékmű általában bruttó 6 és 20 millió forint közötti költségvetéssel számol. Az 56-os szobrok megvalósításához a Miniszterelnöki Hivatal is hozzájárul, erről bővebben a 2006/1. számunk 20. oldalán vagy a www.19562006.hu honlapon is olvashatnak. Konkrétan a budakeszi 6 millió, a keszthelyi 20 millió forint. Egy 5/4 méretarányú bronz portré posztamenssel Szegeden max. 18 700 euró, azaz 4 600 200 forint, egy ivókút ugyanott legfeljebb 14 900 euró, azaz 3 665 400 forint (ez mind bruttó) költségvetéssel számol. Tehát a Dózsa György úti homokóra árából 32,5 keszthelyi, vagy 108,3 budakeszi, 141,3 szegedi portrészobor, vagy 175,7 szegedi ivókút valósítható meg.

Muszáj megemlíteni (hogy ne csak a negatívumokról essen szó), hogy idén nyáron Budapesten (és egyidejűleg Edinburgh-ban meg Liszszabonban is) lesz egy kifejezetten jó hangulatúnak ígérkező rendezvény, a „Cow-Parade”, melyről bővebben a www.cowparade.hu és a www.cowparade.com honlapokon bővebben olvashatunk. Az esemény röviden arról szól, hogy a nyári hónapok alatt

a legváratlanabb helyeken fognak meglepősen tehénszobrok felbukkanni. A szobrok alapjai: előre gyártott üvegszálás műgyanta-tehenek, melyek lehetnek fekvő, álló, és lefelé fordított mintadarabok. A pályázaton nyertes művészek ezeket festhetik ki, alakíthatják át, ki-ki saját művészi koncepciója szerint. A rendezvényt előadóművészek produkciói is fogják gazdagítani. A szervezők szándékai szerint a felkért szponzorok háttérben maradnak, nem fejthetnek ki direkt marketing tevékenységet, és az egész projektet közpénz felhasználása nélkül valósítanák meg.

Talán ez az esemény egy kicsit megmozgatja a járókelők mellett a döntéshozók fantáziáját is, és eljutnak arra a felismerésre, hogy köztéri alkotásokat nem csak politikai indít-

atásból a megemlékezések helyszínére, a drámai hangulat elvárásával lehet a művészeinktől megrendelni. De sajnos a politikusaink nem így gondolkoznak, úgy vélik, egy szeretgethető mackószobor megrendelésével nemhogy több szavazatot kapnak a választáson, ellenkezőleg, valószínű, hogy még azt is felhánytorgatnák nekik, hogy egy „haszontalan” szoborra pazarolják az adófizetők pénzét, miközben ezer más értelmesebb dologra is szükséges lenne költeni. Ha viszont az üzleti szférát próbálnánk megcélolni, a leggyakoribb válasz: „Attól, hogy a művészeket támogatjuk, nem tudjuk az adott termék eladásait növelni.” (Tudva mindezt, külön elismerésem a cowparade szervezőinek).

Jelen problémára szerintem az lehetne az átütő erejű megoldás, ha az a Németországban és más uniós országokban már bevált módszer, mely szerint minden magán, önkormányzati és állami beruházás 1%-át műalkotásvásárlásra kell fordítani, törvényi szintre emelkedne. (Persze biztos vagyok benne, hogy az „ügyes, kreatív” pénzügyi szakembereink erre is azonnal megtalálnák a megfelelő kiskaput.) Tudtommal van egy törvény ugyan hatályban, ami az „amortizáció” általános szabályaihoz hasonlóan engedi az adóból történő leírás műtárgy vásárlása esetén, – de ez nem igazán működik, hiszen pénzembereink szeme előtt csak a máról holnapra történő meggazdagodás lebeg.

Így az állam hatékony ráhatása nélkül sajnos nem várhatjuk, hogy köztereinkre újra megjelenjenek a szerethető szobrok, melyek nem kívánnak az égadta világon semmiféle drámai eseményről megemlékezni.

Zielinski Tibor

A képen Molnár L. (1961.) szobra látható Majoros Cserne és Majoros Káldor társaságában.

Noé (1999, színes fotó plexi, 100x131cm)

Délibáb (1998, színes fotó alumínium, 60x90cm)

Magánáhitat

Gördeszka ikonok a Múcsarnok apszisában – Barakonyi Zsombor festészete

Zsombor barátom festményein gyakran megjelenő téma a víz, sokszor az akváriumok világa. Sokáig egyidejűleg foglalkozott a festés mellett kísérleti fotográfiával. Testvére, Szabolcs kiváló fotósként vált ismertté. Zsombor többnyire olyan jelenségekkel foglalkozott kísérleti fényképein, melyek a valóságban nem léteznek, a látvány kizárólag a fotón jelenik meg. Ilyen például az a hajója is, melyet úgy varázsolt a képre, hogy pirkadatkor a tó partján hosszú expozícióra állította a fényképezőjét, bevezett a vízbe, ott egy fáklyával a levegőbe rajzolt egy vitorlást, majd mire kijött a vízből, elkészült a kép.

Az utóbbi időkben azonban művészete irányt váltott, és visszakanyarodott a festéshez, méghozzá a hagyományosan megszokott vászon-olaj technikától igencsak eltérő felület, a gördeszkák alja és néhány dunai evezős csónak vált művészetének hordozójává.

A legutóbbi kiállításán, 2005. szeptemberében a Múcsarnok „Egy Hetes”, kortárs festészeti tárlatán a kiállítócsarnok apszisának a terében három darab, egyenként kb. 7 méter hosszú „kilbót”-ot (kielboot), helyeztet el (a 40-es és 50-es években dívott hétvégi

városi sporthajózás mementói) és a falakon félkörben 21 darab festett „gördeszka-ikonot” állított ki.

A hajó, mint jól ismert toposz, bibliai szimbólum, mint szakrális jelentéstartalommal felruházott tárgy, visszatérő motívum Zsombor képi világában.

Hét (7) Réteg (festett gördeszkák, 2004-2005, olaj, fa)

Apszis

Első kiállított deszkasorozatát a Doktori Iskola keretein belül, az MKE Epreskertjének Parthenon-fríz termében mutatta be 2004 decemberében „Hét (7) Réteg” címmel. Zsombor számára a hetes szám nemcsak számmisztikailag volt fontos a kiállítás koncepciójában, hanem utalt magára a hordozóra is: az ívesen meghajlított rétegtelt falap hét vékony rétegből áll. A réteg pedig a festés technikáját is jelenti: ún. „szisztematikus réteges festési eljárás”: egymást fedő, külön-külön felvitt vékony olajfesték rétegek, olyan sajátos színhatást adnak, mely az „a la prima” festéssel nem jöhet létre. A deszkákon a képek a tárgyak „hasára” kerültek, így a használat közben rejtve vannak. Csak akkor látszódnak, ha azt használója felemeli, vagy olyan trükköt hajt végre, amikor a lap alja megmutatja magát. (Már mint ha valaki nem sajnálja az értékes műalkotást eredeti funkciója szerint használni). A festett kép magát a tulajdonost is azonosítja, akár egy pajzs a rajta lévő címerállat által.

A másik folyamat ennek a képnek az archaizálódása, a kopott ikonok sztereoótip megjelenése, eltűnése a használat során. A rétegekben felhordott festmény fokozatosan átalakul, eltűnik; színes festécsíkokban átíródik a városi tereptárgyakra (jár-daszegély, pad, korlát).

Zsombor az őszi, Múcsarnokbéli és azt követő „Memo” című, az acb Galériában rendezett kiállítás ideje alatt gyakorlatilag itt sem volt, csak a megnyitákon, ugyanis mint római ösztöndíjas, a Római Magyar Akadémián töltötte idejét, és a barokk művészetek témakörében végzett két hónapos kutatást. Római vizsgálódásai visszaigazolták korábbi munkái fejtegetéseit és megerősítették abban, hogy tovább készítse kitalált világának sajátos tárgyait: a „magánáhitat” szentképeit.

A „deszkák” anyaguk, speciális hajlított formájuk és megfelelő méretük miatt párhuzamba állíthatóak egy újkori városi szubkultúra ikon-hordozó felületeivel, valamint sporteszköz lévén alakjuk visszautal a vízi használatra is (pl. az első fából készült szörf-deszkák az 50-es években). A hajóknál kicsit más a helyzet: a kiállításon ezek a padlón, felfordítva jelentek meg. Ha a víz alatt néznénk felfelé, láthatnánk a „felettünk” elsuhanó hajótesteket. Zsombor itt egy olyan párhuzamra utal, ami a skolasztikában jellemezte a földi ember számára „lentől” nem látható gótikus székesegyházak felhőket karcoló ormain gubbasztó faragott vízköpők groteszk figuráit. Zsombor szimbólumai a barokk művészet illuzionisztikus világára utalnak.

Barakonyi Zsombor művei 2006. március 06-tól március 11-ig a párizsi Magyar Intézet közelében található Saint Sulpice templomban lesznek láthatóak. (cím: Mairie de Paris 6. Place Saint Sulpice)

További információ:
www.acbgaleria.hu (2005. MEMO)
http://www.magyarartelekom.hu/galeria_reszletes_vm?gallery_id=2004
<http://www.amadeusalapitvany.hu/>
 (alkotói ösztöndíjasok, Barakonyi Zsombor)
 Zielinski Tibor

Díjak

- 1999. Barcsay Jenő Díj
- 2000. A2 – „Audi a múza” – a Várfook Galéria és a Porsche Hungária 3. díja
- 2000. Volvo Magyarország 1. díj

Kiállítások

- 1998. „Aritmia 6” – Dunaújvárosi Kortárs Képzőművészeti Intézet (I.C.A.)
- 1999. „Aritmia 7” – Dunaújvárosi Kortárs Képzőművészeti Intézet (I.C.A.)
- 2000. Ericsson Galéria, Budapest
- 2000. „Festészet” – kortárs magyar festészet az ezredfordulón, Múcsarnok, Budapest
- 2001. „Klíma” – kortárs magyar képzőművészet, Múcsarnok, Budapest
- 2003. „Ágytakaróország” – Epreskert, Parthenon-fríz terem, MKE, Budapest
- 2004. „Ágytakaróország” 2 – T-Com Székház, T-Com Galéria Budapest
- 2004. „Hét (7) Réteg” – festmények gördeszkákon – Epreskert, Parthenon-fríz terem, MKE, Budapest
- 2005. „EgyHetes” – kortárs magyar festészet, Múcsarnok, Budapest
- 2005. „Memo” – acb Galéria, Budapest

Kovács Ferenc: Öböl

Pinczehelyi Sándor: Bon Soir

Szabó Gábor: Lófej

Tizenöt éves a Siklói Szalon

Köztudott, hogy a rendszerváltás tájkán nagy társadalmi igény eredményeként, az akkor újonnan elfogadott egyesületi törvény keretei között szinte robbanásszerűen megszaporodtak a különböző bíróságok által is legalizált, bejegyzett egyesületek, társaságok, szövetségek. Így volt ez a különböző művészeti ágakban, s természetesen a képzőművészet, iparművészet, fotóművészet területén is.

A kilencvenes évek elején sorra-rendre alakultak különböző képzőművészeti egyesületek, melyeknek három rendező elve lehetett. Vagy szakmai azonoság alapján, azonos művészeti ágban tevékenykedők hoztak létre ilyen új közösségeket vagy egy-egy területen, városban, kerületben élők érezték úgy, hogy például lakóhelyük azonosossága folytán kell társaságokat alapítaniuk vagy generációs, korosztályi szerveződési elv alapján alakultak meg az új egyesületek. Mindez felbontotta vagy legalábbis differenciáltabbá tette azt a sematikus összképet, amelyet a korábbi struktúra mutatott.

A különböző képző- és iparművészeti társaságokból jött létre tíz esztendeje a Magyar Képzőművészeti és Iparművészeti Társaságok Szövetsége, amely ma már több, mint negyven tagszervezetet tudhat sorai között, s szervezetszféra, szakmai minőségben méltó versenytársa lett az évtizedek óta működő – és mostanában újra frissülő, munkájával elevenedő – Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének. Persze több olyan társaság van, mely nem tagozódik be egyetlen nagyobb szervezetbe sem, így országosan jóval nagyobbra tehető azon egyesületek száma, melyekről hivatalosan, félhivatalosan tudomásunk van.

Ezek közé a kívül állók, ám ugyanakkor a szakmában igen ismert szerveződések közé tartozik a Siklói Szalon. A Szalon tagságának két gyökérzete van. Egyiként a harvtanas évek végén működő siklós-nagyharsányi képzőművészeti szimpózium, melyen – mint köztudott – a magyar plasztika jelesei vettek részt, másikként pedig a siklói kerámia alkotótelepen korábban dolgozó művészek köre, akik erősen kötődtek a Siklói Kerámia Alkotóházhoz. Természetesen a tagság fontos alapját jelentik azok a művészek, akik Pécs-Baranya jeles alkotói, akik ezt a sajátos mediterrán vidéket életük, alkotómunkájuk fő terének tartják. Az 1991-ben megalakult Siklói Szalon tehát ez évben ünneplheti 15. születésnapját, s immár országos hírű és kisugárzású szakmai

tevékenységét, ugyanis tagsága folyamatosan az egész ország területéről bővült, ám mindig olyanokkal, akik a Villányi dombvidék és Siklós atmoszféráját közel érzik magukhoz.

Jelenleg több, mint hatvan művész a Szalon tagja, s az is jellemző, hogy több művészeti ág és műfaj képviselőiből verbuválódik közössége. Található a tagok között természetesen festő, szobrász és grafikus, ugyanakkor vannak iparművészek, építészek és fotóművészek, valamint művészettörténészek. Ez utóbbiak – Angyal Mária, Sárkány József és Hann Ferenc – valamiféle szellemi orientálóknak is tűnnek, hiszen az egyenként hozzájuk közel álló művészeti ágak és művészek, szemléletek preferáltak a társaság tagságában. Így tudhatja tagjai között a Siklói Szalon például a meghatározó pécsi alkotókat, Becsik Istvánt, Rétfalvi Sándort, Pinczehelyi Sándort, Erdős Jánost, Soltra Elemért, Pandur Józsefet, Trischler Ferencet. Fontos érzékelnünk a szentendrei jelenlétet, amely a Vajda Lajos Strúdiót is jelentheti Aknay János, ef. Zámbo István tagságával, az e szemlélethez is kapcsolódó szigetszentmiklósiakkal: Puha Ferencel és Somogyi Györggyel. Szintén jeles a Fővárosiak köre: Deák Ilona, Mayer Berza, Zvolzsky Zita, Csavlek András, Kádár János Miklós, Kő Pál, Lacza Márta, Kampl József, Szabó Zsófia, Szentgyörgyi József, Seregi József, Varga Amár László, Végh András tagságával. Más régiók is képviselve vannak, például a Szekszárdon élő és alkotó Bakó Péterrel, a Solymár közelében élő Illés Mártával és Szórádi Zsigmonddal. A képzőművészek mellett hangsúlyos a kerámikusok jelenléte, így a tagok között találjuk Schrammel Imrét, Fürtös Györgyöt, Molnár Sándort, Mőker Zsuzsannát, Nagy Mártát, Bozsogi Ágneszt, Füzesi Zsuzsannát vagy Kovács Líviát.

Mindezzel együtt a szemléletek és felfogások széles köre tapasztalható, hiszen az elvont festőiséget képviselő Wagner János vagy Dréher János, az új kifejezési lehetőségekkel kísérletező Wrobel Péter épp-

úgy tag mint a természetelvé Bráda Tibor vagy – a szervezőmunkát sokban segítő – Szabó Gábor. Színesíti az értékes közösséget Colin Foster, Kubászova Tamara, Pia Zierhut tagsága, akik más nemzetek művészetét integrálják a Szalonba, ugyanakkor már itthon is elismert alkotók. A sokműfajúságot jelzi a kerámikusokon kívüli jelentős iparművész jelenlét, Barakonyi Klára zománcművész, R. Fürtös Ilona textilművész, Jegenyés János üvegművész, Szatyor Győző faműves szobrász tagságával. Az építészeket Kistelegdi István képviseli, a fotóművészeket Ornódi Orning László. Jó a fiatalok jelenléte – mások mellett – Nyári Zsolt, Németh Pál szobrászokkal.

Persze minden társaság csak akkor tud működni, ha annak van egy operatív „motorja”, aki a szervező munka nagy részét „vállalra veszi”. A Siklói Szalonban ilyen a szerepe Kovács Ferenc festőművésznek, aki siklói művészként, lokálpatriótaként energikusan képes összefogni ezt a heterogén művész együttest. Rajta kívül igazi siklói alkotó Vida Dezső, a közelmúltban valamikori növendékeként tagságát elnyerő Csík Gabriella, a szintén Siklóson született Németh Sára és Vanyúr István.

A Siklói Szalon évről évre június elején rendez meg nagy kiállítását természetesen Siklóson, amely immár nem is csak megyei, hanem országos jelentőségű művészeti esemény. A Szalon 2005-ben nagy sikerrel mutatkozott be Budapesten is, a Pataky Művelődési Központban rendezett kiállítással, azonban az elmúlt években a magyar kultúrdiplomáciának is szerves részesei voltak. Kiállítottak a prágai Magyar Kulturális Intézetben, majd 2005-ben a bécsi Collegium Hungaricumban és a bukaresti Magyar Kulturális Intézetben. Ez utóbbi bemutatkozásukat 2005. októberében Bozóki András kulturális miniszter nyitotta meg a magyar kulturális napok keretében. E kiállítások szervezéséhez, rendezéséhez Szabó Gábor szobrászművész nyújtott nélkülözhetetlen segítséget. További tervek is vannak, már a közeljövőre, ugyanis most márciusban a moszkvai Magyar Kulturális Intézet is fogadja kiállításukat.

A Siklói Szalon a maga laza szerveződésével, de erős baráti, szakmai kötődésével, változatos szellemiségével, érték gazdag arculatával izgalmas jelensége a kortárs magyar vizuális művészetnek, s jó, ha ők (is) képviselik a kortárs magyar képzőművészetet, iparművészetet külföldön. Csak jóhírünket kelthetik. Feledy Balázs

90 éves Fassel L'ousa Ferenc festőművész

A magyar képzőművészeti életben még ma is találunk olyan jelentős személyiségeket, akikről keveset ír a sajtó, nincs meg az a média-ismertségük, mint ami képességeik alapján megilletné őket. Feltétlenül ebbe a kategóriába tartozik Fassel L'ousa Ferenc, akinek nevével tehát nem hangos a képzőművészeti élet, lexikonokban nem nagyon szerepel, viszont munkáit szereti a közönség, mert azokat valami egészen egyéni bravúrral, leleményességgel, fantáziával és manualitással hozza létre. A művész nemrég töltötte be 90. életévét, s bár utcára már ritkán jár, budai otthonában ma is aktívan dolgozik.

Fassel Lousa 1915-ben született, s születési nem nagy öröme, de rajztanára biztatására – korkezdve ményen – 14 éves korában növendéke lehetett a Magyar Királyi Iparművészeti Iskolának. Kiváló tanárai voltak, akiktől sokat és örömmel tanult (Stein János, Simay Imre, Haranghy Jenő) és hat évi tanulás után 1935-ben szerezte meg iparművészeti kitüntetéses szakoklevelét. Képességeit jelzi, hogy főiskolásként részt vett egy plakátpályázaton, melynek igen fiatalon harmadik díját nyerte el, s amelyen az első díjas az akkor már ismert Konecsni György lett. Generációjára jellemző, hogy ugyanebbe a remek intézménybe járt egy kicsit „feljebb” Zórád Ernő, a később kiváló rajzoló, Tóth Imre, akit később Amerigo Tothként ismert meg a világ vagy Gyarmathy Mihály, aki pedig Michel Gyarmathyként lett a párizsi Folies Bergere legendás igazgatója.

A fiatal Fassel Ferenc biztatón indult pályáját kettétörte a II. világháború, melynek során a magyar honvédség tisztje volt. A háború után – bár az

igazolóján minden probléma nélkül átesett –, pályája másképp alakult, mint ahogy ő korábban képzelte. Textilgyári tervező lett, közben festőként is és járt művésztelepekre, de igazi festői munkássága nyugdíjba vonulásakor bontakozott ki a hetvenes évek közepén.

Egyre többet rajzolt és festett. Készített akvarelleket, vegyes technikájú képeket, olajképeket. Mint kiváló rajzoló, képeinek alaphangulatát szinte folyamatosan rajzi komponálással adja meg, s e tiszta, burjánzó motívum-együttesre épül rá gazdag koloritja. Szereti az itáliai, velencei, firenzei indíttatásokat, s ilyen elemekből teremt például olyan képeket, ahol a tájak olyanok, mintha ott jártunk volna, valójában azonban a képzelet születtei...

Remek aktfestő: női, többször sok figurás kompozíciói nem nélkülözik az erotikát, mindig biztos ízléssel, kulturáltsággal formálva meg azt. Fassel Lousa elrepít minket németalföldi és magyar tájakra, s látványos csendeleket is fest. Kitűnő akvarellista, de teljes festői fegyverzete az olajképfestés során bontakozik ki. A művész nagy szakmai tudását portré festésének eredményiben mérhetjük fel igazán. Hiteles, elmélyült, erős karakterérzékenységű arcképek festője, akinek legkedvesebb modelljei mindig családtagjai voltak: filmrendező fia, unokái, menyé. Fassel Lousa Ferenc briliáns rajzaiból, festményeinek igényes változatából az elmúlt év végén szép kiállítását rendezett az Újpest Galéria, s annak vezetője, Gelléri István.

A mester ugyan személyesen nem lehetett jelen a tárlaton, de a siker híre

eljutott hozzá, s ez is további képek készítésére inspirálja. Tegyük hozzá, Ő az a festő, akinél elmondhatjuk: a vásárlók öröme...

Amikor szeretettel köszöntjük az idős mestert 90. születésnapja alkalmából, egyben kívánunk számára további egészséget, munkakedvet!

Feledy Balázs

Szín, szag, seb, vér

Bárdosi József: Tulajdonságok nélküli művészet

Először talán arról, hogy mi nincsen benne ebben az aránylag vaskos kötetben. Szerzője, Bárdosi József ugyanis nem csupán művészettörténész, teoretikus, kritikus, szervező, oktató, hangperformanszai révén maga is alkotóművész, de gyűjteményalapító is egyben. A 60-as évek legendás muzeológusaihoz, a székesfehérvári Kovács-Kovalovszky-házaspárhoz, a pécsi Romváry Ferenchez hasonlóan a semmiből teremtette meg a modern magyar művészet egyik legizgalmasabb kollektíváját. Mikor a váci múzeumhoz került, néhány jelentéktelen lokális darabon s a városra oktrojált erősen hullámzó színvonalú Hincz Gyula-kollekciótól kívül gyakorlatilag nem volt képzőművészeti anyag a múzeum birtokában. Csak hogy a 80-as évek végén egészen más dolog volt egy gyűjteményt felépíteni, mint a hőskorban, amikor a modern művészet perifériára szorult, állami vásárlásban, megbízásokban, a Nemzeti Galériában való megjelenésben nem is reménykedhető jelesei boldogan adományozták műveiket az irántuk érdeklődő vidéki múzeumoknak. Bárdosinak más utat kellett választani. Érdeklődésének homlokterébe a magyar szürrealizmus, hiperrealizmus, konceptuális és másodlagos realizmus alkotásai kerültek, melyek az épp akkor aktuális trendek alapján igazából senki mást, se a magánygyűjtőket, se a múzeumokat nem érdekelték.

Ezeket kezdte gyűjteni, de elképzeléseit teoretikusan is megalapozta s kiállításokat rendezett a körükbe tartozó művészeknek. Másfél évtized szívós munkájával a – hogy Bárdosit idézzem – „feltámasztott mimézis” jegyében született művek páratlan, egyedül itt tanulmányozható kollekciója került Vácra. (Csak néhány alkotót említve: Birkás Ákos, Ber-

náth/y/ Sándor, Fehér László, Gaál József, Kelemen Károly, Kocsis Imre, König Frigyes, Méhes László, Vojnich Erzsébet/ művei révén ma a város az egyik legjelentősebb, de mindenképpen a legkarakteresebb modern-kortárs gyűjtemény birtokosa.

S akkor még nem is szoltunk arról, hogy Bárdosi tevékenysége nyomán a középkori-barokk múltjába meredtetett s az iparosítás sebeit nehezen gyógyítani tudó város – Bárdosinak köszönhetően – egyéb vonatkozásban is felkerült a modern magyar művészet, kultúra térképére. Az általa a Görög Templom Kiállításban s egyéb helyeken rendezett több, mint száz kiállítás – köztük olyan, ma már kikerülhetetlen művészettörténeti fontosságúak bizonyult bemutatónak, mint a Mamut art, az Idolumok, a trompe d'oeil festéssel fogalakozó Ex voto, a Sensaria csoport első bemutatkozása, a fiatal nagyváradi művészek s általában a közép és kelet-európai alkotók tárlatai (Mihai Olos) – koncepciózus keresztmetszetet adtak a 90-es évek művészetének eleinte tán rejtettnek tűnő, de ma egyre fontosabbnak bizonyuló jelenségeiről.

Az általa szervezett Expanzió fesztiválsorozat szintén egy akkor másodlagosnak tűnő (de persze nem annak bizonyuló) műfajának, a performansznak volt legfontosabb megnyilvánulási lehetősége. A Bárdosi és Németh Mikola által szerkesztette folyóirat, a Katedrális pedig tematikus számaival a kilencvenes évek egyik legszínvonalasabb periodikája volt.

Bizony mindezek ott vannak e könyv mögött. S mi van benne? Kitűnő kiállítás-megnyitók például. A legtöbbször, legtöbbünknek ezek amolyan, a kötelező udvariasság által is befolyásolt alkalmi szövegnek számítanak. Bárdosi azonban mindig komolyan veszi őket, már terjedelmükkel, de tágabb kiindulópontjukkal is, a művész vagy az adott csoport tevékenységének hazai és nemzetközi összefüggéseibe helyezését inkább az alapos, szakadatlan tanulmány műfaja felé közelítenek. Elmélyült, néha akár egy kismonográfia vázlatának is tekinthető portrékat egy-egy általa nagyra becsült művész, így Lois Viktor, Gaál József, Csurgai Ferenc, a szobrász és performer Kovács István munkásságáról. Remek, összefoglaló jellegű írásokat a másodlagos realizmusról vagy az Expanzió-sorozat kapcsán a 90-es évek performanszairól. Kritikákat, beszámolókat s olyan, a pénzzel, paripával, fegyverrel ellátott fő-

vonalakhoz képest háttérbe szoruló eseményekről és alkotókról, mint a kaposvári Grotteszk art kiállítások sora, a jászberényi Alkotárs egyesület, vagy Varkoly László, Marosvári, György, Hetesi Attila. S nem utolsó sorban vívódó, érzékeny tanulmányokat és esszéket a művészettörténet problémáiról s hogy közös professzorunk, Németh Lajos kifejezésével éljünk, a kortárs művészet „sorskérdéseiről”.

Higgadt hangvételű, a divatos szakirodalomban sűrűn szereplő aktuális fogalmak gyakori használata (bár például manapság alighanem ő az egyetlen, aki horrile dictu a „diskurzus” kifejezést következetesen mellőzi), ellenére a legkevésbé sem „trendi” írások ezek. A kötet címadó írása például ténymegállapító, egzaktul leíró jellege mellett is hordoz némi rezignációt, csalódottságot. Pontosan méri fel a helyzetet, a profivá, azaz technicizálttá, üzletessé, látványossá vált, mindeközben alapjában értékesleges, közömbös művészeti produkciók eluralkodását, mindez azonban a legcsekélyebb mértékben sem tölti el örömmel. Művészettörténetről lévén szó, természetesen a diszciplínától elvárt objektivitással konstataálja fejleményeket, esze ágában sincs pamfletet írni, vagdalkozni, gúnyolódni.

Az olyan típusú művészetet szereti, mely ugyan nem hirdeti lózungokat, de ha rejtettebben, áttételesen is, nem mond le a társadalomkritikai attitűdről, az arra fogékony szem számára dekodolható belőle a kései Kádár-kor bornírt nemtörődömsége vagy az azt követő évek sikerorientált szelleme, vagy amely képes a korunkból annyira hiányzó transzcendencia felmutatására.

Azt azonban nem titkolhatja, hogy nem boldog mindentől. Maga – s egész muzeológusi, kiállítás-szervezői, kritikai tevékenysége a fedezetet rá – inkább az olyan művészetért áll ki, melynek színe s szaga van, mely néha (akár a szó szoros értelmében is véve) vérre megy, mely az őszintesége, hitelessége mellett akár ügyetlen, nehézkes és görcsös is lehet. Az olyan típusú művészetet szereti, mely ugyan nem hirdeti lózungokat, de ha rejtettebben, áttételesen is, nem mond le a társadalomkritikai attitűdről, az arra fogékony szem számára dekodolható belőle a kései Kádár-kor bornírt nemtörődömsége vagy az azt követő évek sikerorientált szelleme, vagy amely képes a korunkból annyira hiányzó transzcendencia felmutatására.

Néhány elkeseredettebb pillanatban úgy tűnhet, hogy ezzel a szemlélettel jelenleg vesztrésre áll.

Ahogy azonban az adott korszakban különösképpen furcsának tűnő választásait igazolta az idő (úgy is mondhatnánk: szemléletét utolérték a trendek, divatok), tán önnön pályájával többszörösen hitelesített művészet-koncepciója is kap még esélyeket.

Pataki Gábor

(...)

Akkor szeretnék megállni ott, kinek kezdete nincs és végzete sincs
Egy vendég, ki látok és tapasztalok, kinek kezdete, végzete sincs
Lobogó gyertyákban úszó szobák várnák, hogy érkezem
A küszöbön állnék, túl nincsen tovább
Nincsen több végzetem (...)

O
s
v
é
n
y

(Bereményi Géza: Múcsarnok / Ady utolsó fényképe)

BOLERO

„Köd előttem, köd mögöttem...”

„Leszállt a köd”.

Kezdődik az előadás. No igen, de mikor? Pontosan mikor kezdődik? Szabad még köhinteni? Szabad még egyet fészkelődni? Elhelyezkedni kényelmesen a következő negyedóra? Recsenhet még egyet a szék? Játsszanak már a zenészek? Intett már a karmester? Megmozdult már a balerina? Vagy minden hang, amit az árokból hallunk, minden mozdulat csak a képzelet szüleménye? Távolról, nagyon-távolról érkeznek az első, immár valamelyest tisztán hallható hangok, talán valami dobpergés, talán hegedűpengetés. Most, igen, most megmozdult a táncos is. Kezd derengeni, fölszállni a köd, szűnik zavarunk, tudjuk: kétség-telenül elkezdődött. Csak azt nem tudjuk, mikor. Félperce? Egy? Öt? Vagy talán egy órája, három napja? Egy éve is van? Talán sosem kezdődött el? Szólt ez mindig? Amióta a világ, múnusz egy nap... „Mélységes mély a múltnak kútja.”

Pam papapa pam papapa pam pam, pam papapa pam papapapapapapapam. Nem keletkezünk, hát seose halunk meg.

– Tudom, édesapám, tudom én azt. Már réges régóta tudom, szükségtelen erőlködni – mondtam gyermekkoromban, ó, azon a kínos első apai próbálkozáson.

– Nos, hát, úgy. Te már tényleg tudsz mindent, tudod hogyan, honnan, mi módon, hogy is mondjam,

„Leszállt a köd”.

Kezdődik az előadás. No igen, de mikor? Pontosan mikor kezdődik? Szabad még köhinteni? Szabad még egyet fészkelődni? Elhelyezkedni kényelmesen a következő negyedóra? Recsenhet még egyet a szék? Játsszanak már a zenészek? Intett már a karmester? Megmozdult már a balerina? Vagy minden hang, amit az árokból hallunk, minden mozdulat csak a képzelet szüleménye? Távolról, nagyon-távolról érkeznek az első, immár valamelyest tisztán hallható hangok, talán valami dobpergés, talán hegedűpengetés. Most, igen, most megmozdult a táncos is. Kezd derengeni, fölszállni a köd, szűnik zavarunk, tudjuk: kétség-telenül elkezdődött. Csak azt nem tudjuk, mikor. Félperce? Egy? Öt? Vagy talán egy órája, három napja? Egy éve is van? Talán sosem kezdődött el? Szólt ez mindig? Amióta a világ, múnusz egy nap... „Mélységes mély a múltnak kútja.”

Pam papapa pam papapa pam pam, pam papapa pam papapapapapapapam. Nem keletkezünk, hát seose halunk meg.

– Tudom, édesapám, tudom én azt. Már réges régóta tudom, szükségtelen erőlködni – mondtam gyermekkoromban, ó, azon a kínos első apai próbálkozáson.

– Nos, hát, úgy. Te már tényleg tudsz mindent, tudod hogyan, honnan, mi módon, hogy is mondjam,

Pam papapa pam papapa pam pam, pam papapa pam papapapapapapapam. Pezsgőt bontunk a koncert kellős közepette, pezsgőt, mert az a csábítás eszköze, az méltó az efféle nászú tánchoz, pezsgőt bontunk, mikor már az egész zenekar együtt húzza, üti, fújja, extázisban járja a táncos, oboás és karmester, s járja a közönség is. Mikor a köd már csak a múlt emléke, mikor a muzsika egyre fokozódik, haladunk a fortissimóba, mikor a táncos mozdulatai már-már szemérmetlenül szélesek, mikor már nem elég neki a színpad egy kis szeglete, bejárja az egészet oda és vissza. Fölszállt a köd, talán sosem volt is itten. Visszajön még vajon, leszáll újra? Nincs már kit letennie, valamennyien itt volnánk. Pedig a koreográfiái szükségzerűsége azt diktálja; ereszkedjen alá újra! Tűnjék el a zenebona oda, ahonnan jött! Ködből ködbe. No, ezt oldd meg te zeneszerző! És nem oldja meg. Ha már belevágott a crescendoba, végig is csinálja, s mily fájdalmas, ami sosem kezdődött el, annak mégiscsak véget kell vetni. De ez a vég – csak azt tudnám feledni – ez nem az, amit az ember vár. Jöjj, ó, jöjj el a dött köd! Aminek kezdete nincs, vége se legyen! Da capo al fine.

Ravelre egyszer már rájárt a rúd a Bolero megírása előtt. 1926-ban. Vagy talán még

előbb, de abban az évben egyértelműen. Fáradt és törődött volt, gondja akadt a kottairással. Ejnye, Ravel barátom, itt nem d-t akartál írni?! Mit keress, itt ez a földlódás, ott, a hetedik ütemtől meg az az utasítás: andante?! Mit művelsz?! Valami baj van?! Hozzad beszélnek! Figyelsz egyáltalán?! Ébredj már föl...!

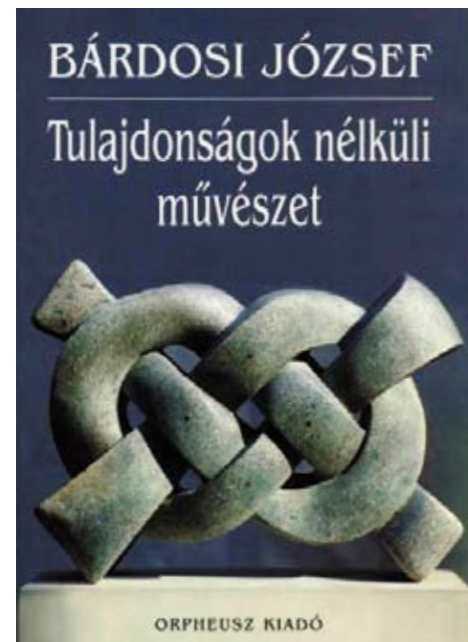
Nem tehetek róla, „leszállt a köd”, pihenni kéne, egy évet legalább... Na végre! Így már jó, rendben van. Ez igazán tökéletes. Ez, mondhatni, mestermű. Kár, hogy nincs benne zene! De mint egy óramű. Minden a helyén van. Fenomenális, élvezetes, maga a gyönyör. Megszületett a Bolero. Majd újra

leszállt a köd. 1932-ben, a Bolero után négy évvel. A kompozíció kényszerpályája, szükségyszerűsége? Autóbaleset, idegösszeomlás, és járulékos betegségek. Ezek a nagyobbak. Amnézia, apátia, a képesség elvesztése úgy a betű-, mint a kottairásra:

„leszállt a köd” – mondogatja is, mikor rátörnek a bajok. Hallom a zenét, de nem tudom leírni. Lezongorázni sem. Azt sem tudom megmondani, milyen hangot hallok, nem megy az írás, a betűvetés sem, lassan már azt sem tudom mondani, hogy nem tudom megmondani, mit hallok. Nem ismerem föl a tárgyakat, nem tudom, én ki vagyok.

„Leszállt a köd” Öt évig tartó leépülésén műtétet próbálnak javítani, de nem tudnak. A műtét után kómába esik; ködbe vész. Majd meghal. Vagy inkább visszatér oda, ahonnan jött, ahonnan ő nem lát minket, s ahová a mi tekintetünk sem furakodhat. A köd legmélyére. És felszállt a köd.

Czövek Olivér

Savonarola és Michelangelo

„Savonarola nélkül nem jött volna létre Michelangelo legemelkedettebb és legtragikusabb hangsúlyainak némelyike sem” – írja Garin¹. Ezt az állítást támasztja alá Ascanio Condivi² és Giorgio Vasari³ Michelangelo-életrajza, a művész levelei⁴ és versei⁵ is.

Michelangelo (1475–1564) a firenzei Medici-körben fejlesztette tehetségét egészen 1494 októberéig, amikor látva, hogy nagy változások vannak készülöbén⁶, Bolognába menekült. 1495 végén tért vissza Firenzébe, ahonnan fél éves tartózkodás után Rómába indult, ahol 1496 júniusától 1501 tavaszáig élt és alkotott.

A Pietà 1498–1499 között készült. A szobor elkészítéséről szóló szerződést 1498. augusztus 27-én írták alá, azaz csupán három hónappal Savonarola halála után. Így igazat adhatunk Hekler Antalnak, aki Michelangelo első római tartózkodásáról és a Pietà születéséről így ír: „A mély vallásosság érzésében fogant Pietà koncepciójának kiérlelődésében Savonarola hatásának kétségtelenül nagy szerepe volt.”⁷

A Savonarola prédikációiban megjelenő Mária-kép sok művészre hatással volt, köztük Michelangelóra is. A Barát arra kérte a festőket, hogy a Szűzet szegényes ruhában, testét szinte teljesen elfedve ábrázolják, hogy az arca is alig látszódjék. Nemcsak Mária külsejére vonatkozóan adott tanácsokat a művészeknek, hanem a Szent Szűz gondolatait és érzéseit is megosztotta velük, arra kérve őket, hogy alkotásaikban azokat is jelenítsék meg. „A Szűz fájdalma oly hatalmas volt, hogy szenvedése felülmúlta a mártírok szenvedését, azonban értelme sohasem hagyta el... Ne hidd, hogy zilált hajjal, illetlen öltözékben az utakat járta kiáltozva,

hisz ő tudott parancsolni érzéseinek. Ment a Fia mögött szelíden és szerényen, miközben néhány könnyet ejtett. Kívülről nem látszott teljesen vidámnak, hanem vidám és szomorú volt egyszerre, amin az emberek igen csodálkoztak, mert nem úgy viselkedett, mint ahogyan más nők szoktak. Az sem igaz, hogy Mária Magdolna vigasztalta meg őt, hanem éppen fordítva történt. Nem volt szüksége arra, hogy más nők vigasztalják, hanem inkább ő erősítette meg azokat hitükben.”⁸

Mária a prófétáknál is nagyobb jövőbelátó képességekkel rendelkezett. Tudta, Fiának szenvednie kell az emberiségért, s ezt elfogadta. „Michelangelo... nem a Szűzanya gyászat hangsúlyozta, hanem azt, ahogyan beletörődik sorsába. Fiának halála az isteni parancs beteljesedése, az istenanya nem sír, csak meghajítja a fejét, s kezének megadó mozdulatával a felsőbb akarat iránti engedelmességet, a sors előtti meghajlást fejez ki.”⁹ Feltételezhető tehát, hogy Savonarola szavainak emléke és halála hatással volt Michelangelóra, miközben a Pietát alkotta Rómában.

Rövidebb firenzei és bolognai tartózkodás után Michelangelo 1508 őszén látott hozzá a Sixtus-kápolna freskóinak megfestéséhez, amin 1512-ig dolgozott, majd 1536–41 között a mű megkoronázásaként megfestette az Utolsó Ítéletet. Ez a freskósorozat művészi fejlődésének csúcspontja, megtalálható benne

Michelangelo Pietà, Szent Péter-bazilika, Róma

szinte valamennyi addigi alkotásának egy-egy jellegzetessége. „A Sixtus-kápolna mennyezetfreskója a reneszánsz emberideáljának summája, a korszak művészi, filozófiai és vallásos irányzatainak összefoglalása, a reneszánsz valódi Divina Commediája.”¹⁰

Savonarola is a reneszánsz emberre volt, annak ellenére, hogy kortársainál erősebb szálakkal kötődött a középkorhoz, így szellemének szükségyszerűen meg kellett jelennie egy olyan átfogó alkotáson, mint amilyen Michelangelo freskó ciklusa.

Tolnay¹¹ a freskó szíbilláiban, prófétáiban és az Utolsó Ítéletben véli felfedezni Savonarola prófétai szellemét, Parronchi¹² pedig egyenesen azt állítja, hogy Savonarola arcvonásai felismerhetők egy-egy alak vonásaiban. Schnitzer¹³ szerint a freskó témáinak kiválasztásában is volt szerepe Barátnak, ugyanis Savonarola prédikációi során gyakran fordult az Öszövétséghez. „Fra Girolamo fecit terrificam predicationem et Michelangelo megfestette a «Giudizio Universalé»...” – írja Fogarasi¹⁴. A kutatók többsége tehát egyetért abban, hogy az Utolsó Ítélet megalkotásakor Michelangelóra hatással voltak Savonarola prédikációi, látomásai.

A tanulmány első részében és a fentebb írtak alapján kijelenthetjük,

Michelangelo Utolsó Ítélet, Sixtus-kápolna, Róma

Búcsúzunk Strém Kálmántól

Személyes emlékekkel kell kezdenem. Bár már jóval korábbról, az Országos Filharmóniából ismertem Őt, kapcsolatunk szorosabbra a nyolcvanas évek második felében fonódott, amikor a szépemlékű (elátkozott?) Művészeti Alapnál új igazgató – az időközben fájdalmasan fiatalon elhunyt dr. Békés Imre – kezdte meg munkáját. Ekkor az Irodalmi Szakosztály igazgatója Funk Miklós, a Zenei Szakosztályé Strém Kálmán volt, s én lehettem a képzőművészeti szakosztály vezetője. Strém Kálmán korábban Gyöngy Pál örökébe lépett, s mi – az újjak: Békés Imre és jómagam – igen sokat köszönhattünk neki. Kálmán tekintélye, szakmai súlya - noha a Művészeti Alapon belül a létszámban legkisebb szakosztályt igazgatta – igen jelentős volt, tanácsaira, jóindulatára, tájékozottságára mindig számíthattunk. A korábbi művészeti szervezetnek nélkülözhetetlen alapembere volt. Miként az volt a megváltozott körülmények között is, egyedülként a régi vezetők közül! A MAK-MAOE konstrukció létrejötte után is aktívan vett részt az átalakítás és reform munkálataiban, sok esetben vállalva a vitákat még a sajtóban is. S időközben, lassan de nagyon tudatosan és módszeres építkezés keretében hangverseny rendezővé vált, s mint tudjuk, a rendkívül szétszabdalt impresszáriós „piacon” az egyik legjobb lett. Igényessége, magasra helyezett szakmai követelményei, rendkívül gazdag tapasztalatai és tájékozottsága a Strém bt. majd kft. koncertjeit a legjobbak közé emelte.

Persze tudjuk, bőven voltak konfliktusai, de az olyan következetes személyiség, mint Ő, ezeket mindig vállalta. Ma is fülemben cseng felháborodott nyilatkozata, hogy az oly fontos zenei műhellyé váló Földvári Zenei Napok rendezvénysorozatát meg kell szüntetnie az elapadó támogatások miatt. Persze, hogy örült a Művészetek Palotája igazgatója nagylelkű felajánlásának, hogy folytatódjanak ott a programok, de Földvár megszüntével – úgy hiszem – valami fontos szűnt meg az Ő életében is. S bizonyosan nagyon megviselték a 2005. őszén Eszterházában történtek, amikor a sajtó botrányról adott hírt, mert az általa szervezett jelentős hangversenyen a jegyekkel rendelkező nézők fele ülhett csak be Schiff András és barátai Haydn-hangversenyére, akik programjukat megismételve tettek eleget a nézők várakozásának. Jeles értelmiségiek nyílt levelükben akkor, az Élet és Irodalomban a történetek kivizsgálását és a közvélemény tájékoztatását kérték, melynek eredményéről, a Műemlékek Állami Gondnoksága felelősségéről, legalábbis és sorok írója számára, máig nincs információ.

De Kálmán lankadatlanul dolgozott. Hetvenedik születésnapja alkalmából terjedelmes interjút adott a Muzsika című lapnak, s az általa szervezett hangversenyek sora folytatódott, idén például „A zongora”, vagy „A tegnap világa” sorozatával, melynek 2005. december 1-re kítűzött koncertje a Strém Kálmántól történő búcsú aktusává vált. A hangverseny Bartók Rádió történeti közvetítése előtt – Győri László szerkesztésében – szép szavakkal búcsúzott el Tőle Schiff András, Feuer Mária, s az ezen a koncerten is közreműködő Várjon Dénes, miként Farkas Zoltán az Új Zenei Újságban körültekintően értékelte korábban e jeles személyiség életútját. Strém Kálmán személyiségéhez, melyből nem hiányzott a racionalitás, ugyanakkor nagyon is hozzátartozott az, amiről Wilhelm András ír búcsúztatójában: „... volt a lényében valami erendő játékoság is – talán ezért maradt meg ebben a szakmában: egy pillanatra sem feledte, hogy a művészet játék, szórakozás, még ha a legkomolyabbak közül való is”. Igen, Strém Kálmánhoz ez is hozzátartozott. Ezt fejezte ki örömteli mosolya egy-egy koncert előtt az izgalom várakozásában és utána, a sikert érezve. Melynek mindig jogos részese volt ő is.

Strém Kálmán zeneszociológustól, hangversenyrendezőtlől, aki évtizedekig szolgálta a magyar zeneművészet ügyét, aki kollégánk és barátunk volt, s aki váratlanul hunyt el 2005 november végén 72 évesen, fájdalommal búcsúzunk.

Feledy Balázs

Elhunyt Katona István (1928-2006)

Nagy veszteség érte a magyar fotóművészeti közéletet.

Életének 78. évében elhunyt Katona István fotóművész, a Magyar Fotóművészek Szövetségének évtizedeken keresztül tagja, 1986-tól 1992-ig pedig elnöke volt.

Fotográfusi, fotóművészi alkotótevékenysége mellett műhatatlan érdemeket szerzett a hazai fotóművészet méltó elismerése érdekében tett erőfeszítéseivel és a Magyar Fotográfiai Alapítvány létrehozásában való következetes részvételével. Tevékenységének köszönhetően nyílt meg az azóta is az Alapítvány által működtetett Magyar Fotográfiai Múzeum Kecskeméten. A Múzeum európai szinten is kimagasló gyűjteményt hozott létre, amelynek alapját a Magyar Fotóművészek Szövetsége képanyaga jelentette. Fáradszónak munkájának köszönhető, hogy hosszú várakozás után a Magyar Iparművészeti Egyetem Vizuális Kommunikáció tanszéke a fotográfia felsőfokú oktatásának első hazai központja lehetett. A nyolcvanas években a Váci utcában megnyílt és néhány évig eredményesen működő Fotógaléria létrehozásában is döntő szerepet játszott

A temetés időpontját később közöljük. Emlékét megőrizzük.

Szamády Zsolt elnök
Magyar Fotóművészek Szövetsége

Gecser Ottó kuratóriumi elnök
Magyar Fotográfiai Alapítvány

1 GARIN, Eugenio: Reneszánsz és műveltség. Budapest, 1988. 73. o.
2 CONDIVI, Ascanio: Michelangelo élete. Budapest, 1926. Fordította ZICHY Rafielné.
3 VASARI, Giorgio: A legkiválóbb festők, szobrászok és építészek élete. Budapest, 1978. Fordította ZSÁMBOKI Zoltán.
4 Én, Michelangelo. Levelek, versek, dokumentumok. Válogatta és jegyzetekkel látta el Fritz ERPEL. Budapest, 1972.
5 MICHELANGELO, Buonarroti: Még ha köből lennél is. Szeged, 1999. Fordította: RÓNAY György.
6 VIII. Károly seregével Firenze városának közelébe ért. Firenze ura, Piero de' Medici méltánytalan szerződést kötött a francia királlyal, ezért a város lakók elűzték őt. Savonarola az ezt követő időszak politikai életének meghatározó szereplőjévé vált. Erről lásd: PETE László: Girolamo Savonarola, a költő, hitvesnök és politikai gondolkodó. Debrecen, 1997.

7 HEKLER Antal: Michelangelo. Budapest, [1927?]. 33. o.
8 SAVONAROLA: Predica su Amos e Zaccaria, XLIV. Idézi MAGNI, Verano: Lapostolo del Rinascimento. Firenze, 1939. 391. o.
9 TOLNAY, de Charles: Michelangelo. Mű és világlép. Budapest, 1977. 277. o.
10 Ua. 264. o.
11 Ua. 277. o.
12 PARRONCHI, A.: Opere giovanili di Michelangelo. Firenze, 1968. Idézi RIDOLFI, Roberto: Vita di Girolamo Savonarola. Firenze, 1981. 672. o.
13 SCHNITZER, Joseph: Savonarola. München, 1924. 837. o.
14 FOGARASI, Miklós: Savonarola és a Rinascimento. Budapest, 1940. 70. o.

Ketten, 1970

Az emberi anyag

Wagner János
életmű-kiállítása kapcsán

Wagner János igazi festő, olyan, akinek alkotásain és egész lényén érződik az, hogy az életét tette fel erre a hivatásra, ennek a szakmának minden örömét és keserűségét megízelve. Ami nem kis dolog manapság, amikor kis hazánk kulturális állapota olyan mélységig degradálódott, ahol egy tévés vetélkedő feltett kérdésére miszerint „ki volt Salvador Dali?”, két „nem tudom” után és egy sokat sejtető „spanyol impreszionista” tartalmú válasz érkezik. És csakugyan, a közhangulat sok esetben küszködik az intelligencia minimálisan elvárható alapjainak hiányától, nem beszélve a képzőművészet kevés vizet zavaró állóvízéről, melyet általában teljes érdektelenség kísér, véglegesen letudva a problémakört azzal, hogy Munkácsy végül is jobb, mint Picasso, mert nála lehet látni, hogy mi van a képen. (Persze totálisan elfelejtve Pablo kék, vagy rózsaszín korszakának műveit.)

Nos, ezt a rövid bevezetést csupán annak okán kanyarintottam a wagneri életpálya méltatása elé, mivel ebből az aspektusból kiindulva még inkább tiszteletet parancsoló a nemsokára 70 éves festő töretlen életműve és mély-séges hite a kép tisztaságában, morális szakralitásában.

A Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóterme felé közeledve a fogcsikorgató téiben azon tűnődtem éppen, hogyan is fogalmazható meg szavakkal egy olyan, alapvetően narratívívást mel-lőző, anyagközpontú festészet, mint amivel Wagner János is foglalkozik. Aztán az aluljárón átkelve, összegubó-zódott ember-csomagokat láttam, akik hűgyfoltos paplanmasszába tekeredve, kályhaként funkcionáltatva testük, próbáltak nem megfagyni. Ebben az állapotban már nem is annyira tűntek személyeknek, mint inkább dobogó, lüktető anyagnak, mely utolsó erejét megfeszítve küzd, hogy megfoghatósá-gát – mely elengedhetetlen ahhoz, hogy életről beszélhessünk – megőrizze. Ekkor ugrott be az „emberanyag” kifejezés Wagner mester festészetéről és a kiállításra érve még inkább megerősödött bennem, hogy ez a legtalá-lóbb jelző számomra arra, amit fest.

A tárlat első két munkája rögtön hihetetlen erős felütés volt. A „Ketten” című mű és a „Szüleink” 1970-ben ké-szült. Viszonylag korai darabként is felfogható munkák, mégis számomra az erkölcsi alapállás, a morális tartás csodálatos erővel ható kijelentései. A két képen egy-egy emberpár sziluettje látható, arc és egyéb jelzések nélkül, csendes szürkés árnyalattal kitöltve, szorosan egymás mellett, egyenes, már-már feszítő tartással. Az egyik a festő és a neki öröklé életet lehelő feleség, a másikon minden pillanat forrása, az anya és az örök támaszték, az apa figurája. Hangtalanul, a 70-es évek megnyomorított, áporodott lég-körének uniformizált bezártságától egymás mellé lapítva, mégis hűségesen, hittel átitartott felemelkedettsé- get sugárzón. Wagner János édesapja rajztanár volt, aki azt tervezte, hogy miután nyugdíjba megy, kizárólag a festészetnek szenteli majd szinte minden idejét, ám ez a vágya sajnos nem valósulhatott meg, mivel a várva várt pillanat előtt nem sokkal elhunyt. Ám nem ez az egyetlen komoly törés, mely a festő életét meghatározta, ennél talán még sokkal mélyebb fájdalomként hasít a wagneri életműbe kislányuk korai halála, mely a maga felfoghatatlanságával el is szakította őt a narratív ábrázolás irányától. A

test anyaggá lett, így engedve felszínre a lélek rezdüléseit.

Így a következő képekben a mára már jól ismert wagneri grammatika eszközeit fedezhetjük fel, a faktúrát, a különböző anyagok merész hasz-nálatát, Tapiés és Schummacher ha-rását. Kiemelném az „Áramlás” című festményt 1992-ből, melyen a fekete anyag, pontosabban szurok, szinte rámászik a felületre, beleharap, maga alá gyűri, beleég a felületre és a sze-münkbe egyaránt. Ahogy az alkotó elmondta nekem, még attól sem riadt vissza, hogy meggyújtja a szurkot a hatás elérésének érdekében, ezzel is növelve a kép önmagát alakító erejét és azt az éteri állapotot, hogy ő csak közvetítőként legyen jelen a folyama-tok egészében.

Fontos megemlíteni, hogy Wag-ner 1996-ban fővárosi ösztöndíj el-nyerésével Lisszabonban járt, ahol az állandó erős napfény hatására több képet szentelt a világosság, a mindent felölelő fény hatásának érzékeltetésére. Mint mondja: „a fénynek teste van” és ebből kiindulva egyfajta légiességet próbált valamilyen megfogható mó-don elénk tárni. A napkorong teljes-sége délidőben szinte felolvastja a környező világot, a körben már csak a függőleges és vízszintes vonalak rezegnek a kozmoszt meghatározó legegyszerűbb egyenesekként. Mattis Teutsch szerint: „A vízszintes mindig az élet feltételezettsége, a függőleges pedig maga az élet.” Wagner egész élet-művére jellemző ez a fajta elemi rendre való törekvés, vágy, amely ugyanakkor kiegészül egyfajta „panteisztikus” ter-mészetközelséggel, a fény, a víz, a le-vegő feltétlen belső igényével. Jó példa erre a kiállításon szereplő „Tavaszi szél vizet áraszt” (2004) című munka, mely egy nagyobb a vizek természetét fel-táró sorozat része. A kiállítás emeleti részén papír, pontosabban merített pa-pír alapú applikációs művek láthatók. Főltűnik a pálmalevél, mint motívum, mely a művész Tuniszban tapasztalt élményeiből fakad, és furcsa, kecses, le-gyezőszerű alakjával újszerű esztétiku-mot hordoz. Illetve kiemelném még a papírmunkák kapcsán, a 2000-ben ké-szített „Veronika kendője I-IV” című sorozatot. Úgy érzem, míg Kokoschka a „kendő színe” tárta elénk hihetetlen drámaisággal, addig Wagner magát a kendőt használta, tárgyi egyszerűsé- get sugallva sallangoktól, érzelmektől mentesen, mégis valamilyen mély-séges szakralitást teremtve.

Mindemellett viszont az életmű legújabb darbjainál a színek erejének

Színes szöttek, 2005

felcsillantását tapasztalhatjuk. A szín, mint érzelemhordozó, abszolút dominánssá vált a fakturalitás mellett. (Színes szöttek, 2005) Ezek a színes áramlások rokonságot mu-tatnak többek közt például a Reigl Judit-féle képi világgal, de megemlít-hetnénk itt a festő által tehetségesnek ítélt Ernst Andrást fiatal festő ha-sználó kérdésekkel foglalkozó alkotá-sait is. Ugyanakkor a festő viszonya a színekhez bizonyos értelemben elég ambivalens, „palettája” semmiképp sem cikornyásan tarka, hiszen a fe-kete és a szürke elengedhetetlen része képeinek. Olyanok néha, mintha a föld, a talaj kerülne a falra. A festő édesanyja szinte kizárólag fekete ru-hákban járt, így emlékképként égett agyába a látvány: a mama feketében, fehér falak előtt. A feketébe zárt női test szigorúsága, mely mégis örök melegséget sugároz a tiszta fal vakító, hófödte-szerű fehérjében, szinte lé-legző anyaggá nemesül az emberi agy kusza tekervényeinek mélyén. Aztán mégis megjelennek a színek, egy kis elhaló tört rózsaszín mosoly, egy zavarosn ugráló, néhol megkapart piros, egy tengerkék fröccsenet, egy lilás másodperc. És a mester beengedi őket komoly, „festékevektől” szabdalt világába, hogy új alkotásain végre ő is feloldódhasson kicsit, hogy ő is merjen nevetni, ha a „lábujját csik-

landozza Mattise aranyhalacsckája.” Új képein érezhető valamilyen lágy, mégis tüzzel teli pillantás, és ebben egyértelmű partnerei a színek, „akik” persze sokunk életét teszik és tették elviselhetőbbé.

Wagner Jánossal való ismeret-ségem nem újkeletű, középiskolás koromban ábrázoló geometriát ta-nított nekem. Ez a tárgy valamiért mindig a legrettegettebbek közé tartozott számomra, talán már csak a matematika, fizika, vagy a kémia előzhette meg félelem-listámon. Ám János olyan szeretettel, játékosággal, kimagasló empátiával, humanizmus-sal oktatott minket, amire talán csak a legfelülemelkedettebb emberek képesek, akik ha kell, érzelmekkel tudnak felruházni egy mindaddig száraz, jelentéktelennek és talán túlságosan is rendezettnek tűnő de-rékszöveget. Később persze, már mint festők kerültünk kapcsolatba, ám ez a fajta emberisége mindig feltűnt számomra, hiszen ritka kincs ez a hazai képzőművészeti szcena „hábo-rús övezetében”. Beszélgetéseinkből kiderült számomra, úgy érzi, morális tartása miatt sokszor a pálya szélére kényszerült, míg hangosabb társai játszották saját meccsüket, ő inkább önmagával focizott. Aztán miután már szinte mindenki Munkácsy-dj-ban részesült, „akinek körelező volt”,

„nem volt mit tenni”, 68 éves korára, 2004-ben „elérte a siker”, végre elis-merték festészetét. Pedig végig jelen volt a hosszú évek alatt is, töretlen erővel csiholva új munkákat, számos hazai és külföldi egyéni és csoportos kiállítás szereplőjeként. Csak nem volt elég hangos, „festés közben nem hegedült fejen állva”, nem lett alkoholi-sta, nem lett „kis klikkek nagy ve-zére”, nem váltogatta világnézeteit és művészi hitvallását, csak egyszerűen festett, nem is akármilyen munkákat. És uraim, az igazság az, hogy nekünk ez ma általában nem csak, hogy nem elég, de még megmosolygatóan na-ivnak is tűnhet. És amelyikünk ezen megborzongva felháborodik, és azt mondja, ez nem igaz, hiszen csak a tehetség és a szorgalom számít, tegye a szívére a kezét és gondolkozzon el azon, hogy az elmúlt 50 évben mi-kor döntöttünk primeren eszerint ebben az országban. De hát nem baj, hiszen úgy látom, mi már örökre megmaradunk rehabilitálásra váró rehabilitálóknak, ahelyett, hogy hatalmi, döntési helyzetben, leg-alább néha a szívünket is használjuk az agyunk és az érdekeink mellett.

Wagner legutóbb azt mondta nekem, úgy érzi, mintha a művészet szakrális jellege kezdene elveszni

manapság. Igaza lehet, hiszen való-ban sok kép gyakran komolytalanul túl könnyű, vagy épp kimódoltan agyas, kimagaslóan ritka az éteri morális alapokon nyugvó festészet. (Tévedés ne essék, az ilyen festészet is lehet vidám vagy színes. Itt nem valami direktbe vett komolykodásra kell gondolnunk, sokkal inkább egy belső hitre, amit egy kép sugároz, ha jó.) Azaz, egy jó képnek mindig van hitele, tartása, divatoktól függet-lenül, mely tartás ízesen szervesül egy a mindennapokon túli erkölcsi rend-hez. Ilyenek Wagner János munkái is, melyek erős életművé szerveződtek, amely életmű sokkal nagyobb oda-figyelést érdemelne, aminek megre-mtetéséhez azon szemek felnyitása is szükséges volna, melyek dacosan mindig csukva maradnak, mert ilyen festmények fölött nem szabad csak úgy elnézni.

Festményeit látva kell éreznünk, magunkba tekintve és örökre elrak-tározva a Wagneri „emberanyag” nyelvet.

(Kedves János, kiállításodhoz szívvel gratulálok és kívánok neked még nagyon sok egészségben eltöltött festői évet!)

Tisztelettel és szeretettel:
Győri Márton (festő)

Szüleink, 1970

Kilenc kérdés a 75 éves Szokolay Sándorhoz

Sokat és szívesen nyilatkozó alkotóművész. Hetvenötödik születésnapja közeledtével ilyen irányú tennivalói méginkább megsokasodtak. Az alkotó munka termékeny szakaszában nehéz volt alkalmas időpontot találni a gondolatcserére. Végül egyező akarattal sikerült: a Mestert otthonában kérdezhettem.

– Milyenek látja megtett életútját a „tarhosi zsenéktől” kezdődő művészi pályáját?

– Életem „első dobbanása” 1947-ben volt, amikor szinte rámszakadt a hangokban rejlő alkotófolyamat formarögzítő küzdelme, az örömteli erőfeszítés. A Németh László-i gondolat – „a Zene a lélek mosdóvize” – segítette pályámat mind a mai napig. A zenének, hitem szerint, a szórakoztatáson túl küldetése is van. Anyagtalan művészet, az „örökkévalóság előlege”. Alkotói pályám soha nem volt fájdalommentesen tanulságos. Nem ismertem a „látszik”-ot, mindig a „fecsegő felszín” alatti lényegre kutattam, tudván, az alkotás törvényei a morális törvényektől elvá-

laszthatatlanok. Egész életemben az opera műfaja izgatott legjobban. Hetet írtam. Oratórikus művek sorát komponáltam, de több száz kórusművem sem tartom mostoha gyermekeimnek. Szakrális műveimben voltam a leggondtalanabban boldog. Talán két-három újabb szimfónia is belefér életembe. Néhány szerzeményemet szeretném újraformálni, másokat tömöríteni (Világok vetélkedése, Magyar kóruszsimfónia, Magyar Zsoltár), tervezgetem nyolcadik operámat.

– „Rendezetlen életem volt”, „gyökereimet keresem mindenben” – nyilatkozta a Muzsika 2005. decemberi számában. Hogyan értelmezzük ezeket a mondatokat?

– A „rendezetlen élet” alkotóit sokat markoló, „nonstop” életvitelre utal. Fiatal koromban sok filmzenét, kísérőzenét is írtam, amivel rutint, tapasztalatot, jártasságot szereztem. Azután szinte fejest ugrottam a nagy feladatot jelentő művek írásában. Tíz év alatt például három operát szereztem. Életem gyorsabban „összehordtam”, mintsem elrendeztem volna. Ösztönös szenvedéllyel dolgoztam, s fűrdtam előre, mint a kilőtt puskagolyó. Am rendezetlenül nem illik az életet faképnél hagyni. Életünk legnagyobb felelőssége, hogyan gazdálkodunk talentumunkkal. 1994-ben Sopronban telepedtem le családotól. Életem szerpentinjén ezt ráadásaként kaptam a Gondviseléstől. Itt több időm van az elmélyülésre, többet találkozom önmagammal, elrendezhetem életem legnagyobb alkotói felelősségét. Hálát adok az Úristennek, hogy időt adott ehhez. Gyökereimet tényleg keresem mindenben. „Visszajáró lélek” vagyok: Szülőfalumhoz, Szülőanyámhoz, Elemihez, Iskoláimhoz, Templomaimhoz, Hitemhez, Hazámhoz, Tanító példaképeimhez, Gyermekeimhez, Barátaimhoz, Szeretteimhez, Tanítványaimhoz, Hegyeinkhez, Álmaimhoz. Ha tükörbe nézek, nem magamat látom, hanem drága Édesapámat, egyre jobban ő jön velem szembe, ő él bennem. 75. születésnapom és Édesapám születésének centenáriuma összeölelkeznek!

– Mi a magyarázata, hogy Ön – Eösz László szavaival – „elsősorban vokális ihletettségu” komponista?

– A költészet büvölkében éltem egész életemet. A dyt szavaltam, ahol csak lehetett. Költő is szerettem volna lenni. Egyfolytában a magyar nyelv szelermese vagyok. Magam is azt vallom, amit Luther

Márton: az Ének felerősített Imádság. A Biblia sok ezer sora énekelt imádságként zúg bennem, Kodály és Bartók kórusai Békés-Tarhosi lelki táplálékaim közé tartoztak, költészetünk halhatatlanjainak versei – Balassitól Nagy Gáspárig – zenésítés után kiáltottak, életem legtisztább, legigazabb, legszebb csábítói lettek. Nagyjaink versei számomra Zenét jelentenek, a szerelem-honszerelem rabul ejtő ötvözetét. Népdalaink, énekes néphagyományaink szépséges, gazdag világa ugyancsak átítatott.

– Akár Lisztet, akár Bartókot tekintjük – mondhatnánk másokat is –, késői alkotó periódusokban stílust váltottak, vagy bizonyos műveikben előremutatók, letisztultabbak lettek, mint korábban voltak. Beszélhetünk stílusváltásról a 75 éves Szokolay Sándornál?

– Tagadhatatlan, hogy az öregkor jelenségei az alkotók életében elgondolkodtatók. Magamon azt veszem észre, hogy „csiszoló igényem” nagy mértékben megnőtt, nagyobb gondot fordítok a „fölsőlegek” kiszűrésére, a „letisztultságot” mint folyamatot elfogadom, mert szükséges, elkerülhetetlen. Hangköz- és akkord-modelljeim beépülnek a sajátosan őrzött szabad, ám elengedhetetlenné vált tonális rendbe. Távlibb hangcentrumú irányba megnőtt a modulációs bátorságom. A szabad-tizenkétfokúság dodekafóniához nem igazodó „hangok-cseréjét” érzelmi jellegű ábrázolási vágy ösztönzi bennem tagadhatatlanul. A formális nagy folyamatok áradásában egyre több örömet lelem. Viszont érdekelenné váltak számomra a múlt mérlegre helyezendő olyan kifejezései, mint a „tradicionális”, „korszerű”, „kísérleti”, amik csak fanyalgó ítélezésekig jutottak el, a zene tartalmáról semmit se akartak tudomásul venni. Végezetül: párhuzamot nem szoktam vonni, magamat senkivel nem mérem, nem hasonlítom össze. Amennyire lehet önállóságomat és szabadságigényemet tisztességgel megőrzöm, saját utamat járom és vállalom.

– Jövöbeni újabb vonósnyegését, IV., V. szimfóniáját, nyolcadik operáját, vagy éppen a kimunkálás alatt lévő „Symphonie Concertante”-t, az „Október végi tiszta lángok”-at, mindenfajta stílusváltást kerülve, az ösztönösség-tudatosság egységében, az érthetőség, értelmezhetőség jegyében komponálja?

– Hiszek a formai, tartalmi ideák tisztázási szándékában. Nem az eleve elhatározások alakítják

soproni életemet, hanem egyre inkább az oldott, tiszta, közvetlen, „megszólító” hangot szeretném zenébe önteni. Érzem, hogy a nagyobb összefüggések kifejezéséhez a REND magától érthetősége szükséges. Nem a kérkedő, katonás rendre gondolok, sokkal inkább a finomabb, franciásabb, „rejtőkódob”, szenzibilisen szépre szeretnék szert tenni. Szeretném, ha a szelíden közelítő érzékletesség mindegyik felemlített művem sajátja lenne. Mind-egyik darabom, amit érlelek, igazi POÉZIS által lehet hihető. Ha a mai világ ráérne a szív hangjaira figyelni, az is biztató lenne számomra. Az érzékelések mai eldurvult időszakában a „vallomás-hang” bensőségére nekem is, a világnak is szüksége lenne. Bárcsak megérhetném a szeretet kisugárzását, kultuszát, virágzását! Minden ember annyit ér, amennyit érezni tud. Németh László eme gondolata az én utópiám, amiről soha nem hagytam magamat lebeszélni.

– A közéletlő elforduló, de cseppet sem tétlenkedő alkotóművész – „egy szomorú ország elkötelezett fia”, „korának tanuja” – milyenek látja maga körül a világot?

– E kérdést közelítettem, érintettem, érzékeltetem előző válaszaimban is a „sorok között”. Kedvetlenek vagyunk, egyes helyzetekben hangosak, duhajok, hogy némileg kompenzáljuk saját fájdalmunkat. Kevesen tudnak örülni, mások örömeinek azután végképp nem. Az élet szürkébb lett, elvesztette fényét, sokféle szépségét, jóságát. Századunk technikája mind magasabbra hág, az ember egyre mélyebbre süllyed. Az ízléstelen kereskedelmi rádiók, tévécsatornák, sajtótermékek kilúgozzák az egyéniséget, deformálják a személyiséget. „Birkásodott” az „istenadta nép” jó része, visszasírja az elnyomást, szellemi kábítószerektől függő. A valódi rendszerváltás szerintem még hátra van. Megtisztulást, megújulást, értelmesebb életet, igaz jövőt, „új magyar csodákat” várok, akár csak Ady. Nagy László szavaival azt üzenem a Jövő Emberének: ha lesz EMBERI ARCUK, csókoltatom őket!

– „Evangélikus vallásgyakorlónak”, „felekezeten túli hívőnek” vallja magát, „egyházi kötöttségein túl” egyetemesen nézi, látatja hitét. Haza és Hit, Hit és Haza nála egyet és mindent jelentenek. Miért?

– A kis nemzetek életét a történelemben job-bára a nagyobb erők befolyásolják. Haza és Hit egymástól függetlenül is szent fogalmak. Kodály életművében, személyes példájában talán a leg-szebben, legszorosabban látjuk ezeket összefonódni. Kodály Zoltánnak, a XX. század legnagyobb magyarjának, az volt a legnagyobb érdeme, hogy nemzete művészi-emberi szószólója tudott lenni; művészetét, hitét, filozófiáját a történelem tette időszerűvé. A nagy Tanító, a magyarság-egyetemesség hordozója, hirdetője, emberi-művészi-erkölcsi példaképem. Hitem és hazaszeretetem egy

tőről fakad: a szülőföld szeretetéből. Ez természetes, mélyen emberi, őszinte és igaz.

– Tavaly decemberben, 75. születésnapja előzeteseként, emlékkönyvvel lepte meg száz tisztelője, barátja, több művészarsa. Mit jelentett ez a meglepetés?

– A szép emlékkönyv nem várt örömet jelentett, igazi meglepetést. Nem vagyok kíváncsiskodó. Gyermekkoromban a karácsonyi ajándékozást is türelmesen kivártam. A szertartásosság, a tiszta ünnepélyesség derűje egész életem frissítője volt. Úgy vélekedtem ilyen helyzetekben, hogy érdemes

„Kedvetlenek vagyunk, egyes helyzetekben hangosak, duhajok, hogy némileg kompenzáljuk saját fájdalmunkat. Kevesen tudnak örülni, mások örömeinek azután végképp nem. Az élet szürkébb lett, elvesztette fényét, sokféle szépségét, jóságát. Századunk technikája mind magasabbra hág, az ember egyre mélyebbre süllyed.”

naivnak maradni, nem szabad az örömszerzést, örömszerzöt megfosztani elemi jogától. A kötetből sok tanulságot kiolvashattam, például azt, hogy a bölcs tanácsok is ott élnek azokban, akik aggódni tudnak még mindig nem lassuló életvitelem miatt. Úgy tekintek előre, úgy nézem a jövőt, hogy már több nyugalomra vágyom.

– Békéstarhoson Kodály és Bartók kórusai voltak „első zenei táplálékai”. Világok vetélkedése című kantátájával (op. 19, 1959), 1981-ben részfűvösokra írt Divertimentójával és II. vonósnyegyesével tiszteltet Bartók Béla emléke előtt. „Életéből, műveiből új erőt kell merítenünk!” – mondotta valamelyik ünnepi beszédében legkiválóbb példaképeinek egyikéről. Az ide

Bartók-év kapcsán több dologban alapos „késésben vagyunk”, göröngyös az út, közömbösség, pénztelenség zsbibaszítja a lelkesedést. Milyen 2006-ban Magyarország Bartók-képe? Milyennek látja az úgynevezett Bartók évet?

– Bartók és Kodály példaképeim közé tartozik. Nem halványulnak, inkább – Liszt megismerésével – fenesebbek lesznek, új erőt sugárzók. Bel-ső hálát érezve, a zenetörténet nagyjainak (Bach, Couperin, Haydn, Kodály, Poulenc) egyre többször adózom zenémben. Az ide Bartók évről inkább nem beszélek. Ott tartunk, hogy nagyjainkat már-már nem érdemeljük meg. Mi lesz, ha ide hiába jönnek nagyjaink? – kérdezte Németh László. – Majd elveszi tőlünk az emberiség.

– En azt mondom kétkelés nélküli hittel: Vigyázzunk! Nehogy így járjunk!

– Köszönöm a beszélgetést. Boldog születésnapot, újabb áldásos éveket kívánok a MAKTÁR munkatársai, olvasói nevében is!

Nagy Alpár

Novotny Tihamér

Absztrakt anyagképek, emlékező harmonogramok

Dréher János vakolatművei – „röntgenfényben”

(Újlipótvárosi Klub-galéria, 2006. január 25 – február 10.)

Az első dolog, ami feltűnik Dréher János képeinek láttán, hogy művei léptékváltó szerkezetességben élnek. Tehát egyszerre mutatnak távoli és közeli, kicsi és nagy, oldal és felülnézeti, (sohasem perspektivikus!), szabadkézzel és segédeszközökkel rajzolt-komponált, formátlan és mértani jellegű, asszociatív motívumrészleteket és felületeket. Továbbá, hogy bármelyik, osztott területekre harmonizált vakolatképének a felülete mindig valami nagyobbak a részletként látszik (vagy legalábbis így értelmezhető) – erre utalnak a képszéleknek futó, képzeletben folytatható, parcellázó egyenesek (esetleg görbe, íves, cikk-cakk vagy szabálytalan úton járó vonalak) –, ezért ezt a logikát követve, egy-egy újabb kiemeléssel vagy kivágással minden művéből újabb és újabb alkotás nyerhető. Tehát minden kereső-keretező motívumszűkítés: kiemelés; és minden kvadrátosított kiemelés: viszonylagossá tett nagyítás; út a monumentalitás, az öntételező, mikro- és makrokozmosz képváltsága felé.

Ennek az üres képkereten át történő, nézelődő, kereső-kiválasztó módszernek a lényegét – amelynek el is készíti segédeszközeit – tanulmányos módon vizsgálhatjuk meg egy, a magyar művészettörténetből merített példa segítségével. Vajda Lajos Szentendrei házak (1936) című képéről van szó, ahol a művész síkszerűen összeszerkesztette, frontális nézetet adóan egymásra vetítette a falusias jellegű kisvárosban gyűjtötte építészeti motívumokat. Az eredmény meglepő: a ház-kép még felismerhető, a valósággal összevethető, de mégsem egyetlen konkrét, szemmel vagy objektívvá egy pontból befogható látvány-együttesre, sokkal inkább egy álomszerű, költői látomásra emlékeztet bennünket, ahol az egymás mellé és egymásra került áttetsző épületrészletek egy új, egy egyszerre tipikus és különös, senki máséval össze nem téveszthető, érzelmesen animált, bár emberek nélküli szentendrei kulisszahelyzetet tárnak elénk.

Dréher János kifestő módszerével a szóban forgó Vajda-kép bármely tetszőleges részletét látszólag Dréher-művé lehetne változtatni. Nála azonban az alkotás művelete egészen más alapokon nyugszik, és más szempontok szerint épül fel, mint Vajdánál.

Elvileg megőrzi Vajda konstruktív szürrealizmusának montírozó és kollázsoló technikáját, de már nem a feldolgozandó és megörökítendő konkrét valóság látványából, hanem egy egyénivé tett anyaghasználatból és műveleti eljárásból indul ki, melyen keresztül következetesen alkalmazza a szabad gondolatfűzéseken és képzetársításokon alapuló, absztrakt formákkal építkező módszerét.

Dréher nézőpontja tehát (metaforikus értelemben) közelre hajló, mert nem a házra koncentrálna, hanem a falra, s a falon keresztül inkább a vakolatra, és a vakolat segítségével az elvont részletekre, s a rétegrészleteken át magára az anyagra és arra a gyakorlati eljárásra, amely képes megszűlni egy másik, az önmaga lábán álló, az alkotószemélyiség belső forrásaiból, hangulataiból és tudatállapotaiból, emlékképeiből, valamint harmóniakészességéből és gondolataiból táplálkozó, a személynél asszociációk mezején járó, autonóm és individuális művet. Ez a mű olyan esztétikai entitásként lép a világba, amilyen még nem volt, s amelyet más-kor, másutt és másnál még nem vagy legfeljebb rokon értelemben tapasztalhattunk vagy tapasztalhatunk, s olyan finoman összehangolt anyagi és szelle-

mi, tér- és időbeli, felszíni és mélységi, hovatovább értelmi és érzelmi léptékváltásokra képes, amellyel mintegy végteleníti saját univerzumának rétegszerű, sorsot író határait.

Dréher műkivitelező technikája tehát sgraffitoszerű, de mégsem az, lényegében egy olyan vakolatfelhordó

eljáráson alapszik, (képeinek plectolal elkevert homokanyagát leginkább alapozott farostlemezekre rakja fel), amelyeknek rétegeit a kívánt mértékben, ritkábban már az előkészítés során, gyakrabban inkább csak a felkenés után, olajfestékekkel színezi meg. Képei azonban a rétegződés által erős

színredukción mennek keresztül, eljutva egészen a homok-sárgák, -szürkék, és -fehérek visszafogott harmóniájára épülő kompozíciókig.

Ha képkalkoló festőtechnikájának eredetét keressük, akkor azt elsősorban a II. világháború súlyos megrázó élménye után, az egzisztencializmus és az individualizmus térnyerésével párhuzamosan, a '40-es -'50-es években kibontakozó amerikai absztrakt expresszionizmussal rokon nyugat-európai lírai absztrakció, informel (formátlan) és a tasizmus (foltfestészet) azon képviselői között kell keresnünk, akik előszeretettel használtak földet, homokot, téglát vagy üvegpórt, gipszet, gittet, aszfaltot és műgyantaféleségeket (stb.) képeik speciális alapanyagának elkészítéséhez. A lényeg tehát az egyénileg kikísérletezett, „hautes pâtes”, a magasan, vastagon felpakolható, rétegzett festékpaszták vagy masszák spon-tán, közvetlen, felszabadult, kifejező és meghökkentő alkalmazásában rejlett. Ezt az eljárási módot elsősorban Jean Fautrier, Jean Dubuffet és Antoni Tàpies munkáival kapcsolatban szokás emlegetni. Természetesen megtalálhatjuk Dréher szellemi rokonait a kortárs magyar képzőművészet olyan kiválóságai között is, mint amilyen például (a napjainkban elhunyt, budaiorsói) Kovács László (1944-2006), Ujházi Péter, Birkás István, Kis Tóth Ferenc, Gáll Ádám vagy Záborszky Gábor, akik külön-külön szintén kikísérletezték és kidolgozták a maguk sajátosan kombinált „hautes pâtes” anyagát és technikáját.

Dréher János képeinek magából az eljárásból fakadó másik fontos jellegzetességét tehát az anyagszerűségben és a rétegzettségben találjuk meg. Ez az anyagszerű rétegzettség egyéni ízt adóan kapcsolja össze a reliefszerű, háromdimenziós térszövevényt az időszövevényvel, a folytonosságot az emlékezzettel, a domináns képzetársításokat a két- vagy többértelműségekkel, az éber tudatállapotokat a határozott formaképzésekkel, a formáltanságokat a sejtetésekkel, az élő bizonytalanságokat a leplezett vagy tényleges felejtéssel, a vizuális gondolatfűzéseket a hiátusokkal.

„Mert ez az anyag képanyag, és mert a képek terjeszkedése, mélysége, tartalma, története van, az anyag bergsoni értelmében emlékezet is” – mondja találóan Giulio-Carlo Argan

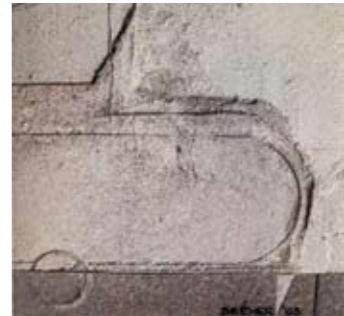
Fautrier „Anyag és emlékezet” című értekezésében.

Dréher a kép szélekre kifutó formátlan anyagmassza területreégeit és -parcelláit, illetve geometrikus és asszociatív formáit, valamint belső motívumait és jeleket nyilván vezetőlécek és kartonlapok, sablonok és nyomóformák, valamint húzókések, és spachtlik segítségével még nedves állapotban keni, rakja, magasítja, növeszti, nyomja, mélyíti, helyezi, igazítja, alakítja, vési, kaparja egymásra, egymás mellé és egymáshoz viszonyítva. A karcolt építészeti vagy műszaki tervrajzokra emlékeztető impresszionisztikus ábratöredékek pedig mindig az utolsó fázisban kerülnek a mű szikkadó felületére. Mindenesetre újabb műveinek már-már tautologikus programcímek (Osztott terek, Mélyrétegek, Archaikus utazás, Építészeti fossziliák, Felszín, Terek – Víz és Föld, Terek – Föld és Ég, Terek – Mélység, Víz és Föld,

Fent és lent, Építészeti tér, Falakon, Terrázz) meglehetősen árulkodóak, mind-mind a fentebb vázolt problémákról beszélnek. A homokszínek között pedig, a mélyítésekben (amelyeknek tónusai egészen a földbarnákig terjedhetnek) a szürkékbe ágyazottan, vésetten (amelyeknek az egészen világos és egészen sötét árnyalatai képesek magukba rejteni a kékes, zöldes, sárgás, lilás vagy vöröses színhőmérsékleteket), a fehérekbe ültetetten, kapartan (amelyeknek hol a közeli óra, hol a távoli holdra, hol meg a megsápadt papírosra emlékeztetőek a felületeik), a nagyobb területekhez képest egészen kis foltokban, résekben, és a nyomvonalak alján jelennek meg a kékek, barnák és barnásvörösek, rózsaszínek és húsnarancsok, bíborpirosak és okkerek, amelyek szeliden kimozdítják, finoman kibillentik beragadt, berozsdásodott egyensúlyukból a merevebb, az elnehezültebb képrészletek.

Feledy Balázs a Mitológia és metafizika című írásában többek között a következőt emeli ki Dréher János szemléletével kapcsolatban: a kép végső rétegeig eljutva „látja azt is, ami alatta van”. – Ez valóban egy lényegre tapintó megállapítás! De mi szükség lehet arra, hogy egy művész úgy fejezzen be egy alkotást, hogy közben az egymáshoz nagyon közelálló, finom tónusharmóniákig emelkedve elrejtse, eltakarja előlünk az előző, a színesebb rétegeket, hacsak nem az, hogy az itt-ott jelzésszerűen megkapart, megsebzett (?), megnyesett, bemélyített, megkarcolt felületek hiátusaival tudassa velünk: a műnek teste, húsa, bőre, szövete, nedve, élete, vére, kiterjedése és emlékezte van. Mert akárhogy is nézzük a dolgot, a szóban forgó fenomének mindegyike az ember képmására teremtettetett. Az ember pedig kiéire is? Az Istenére, a nagybetűs Teremtészetére, az Univerzuméra?

A behatárolt életidejű és behatárolt érzékszervekkel megáldott és megvert ember mint individuum, anyagi, szellemi, lelki és cselekvő létformájában mindig újraolvasója (dekódolója) és újrajrója a kozmosz, a természet, a teremtett világa, és a saját maga emlékezetének. Tulajdonképpen minden megélt pillanatunkban már egy újabb múltdarabban találjuk magunkat: a magunk emlékképeiben, a sajátunkká tett másokéiban, és mássá váltan a társakéiban. Végeredményben minden festő sok-sok egymás utáni egyes képe, egyetlenegy vastag kép, amelyen élete végéig dolgozik, s ha ezeket az egymásra rakódott üledékretegeket képesek lennének egyetlenegy röntgenképként felfogni, talán megérezhetnénk az örökös létállapot katartikus jelenlétét, azt a megszakíthatatlan, átellenesült folyamatszerűséget, amelyből így vagy úgy, se egyénként, se közösségi lényként nem tudunk kiszakadni,

mert nemcsak a magunk, de mások emlékeit és emlékképeit is szolgáljuk a sokúti időben.

Giulio-Carlo Argan a már említett Fautrier „Anyag és emlékezet” című esszéjében a következőket írja erről a „bergsoni” problémáról: „A szépen feldarabolt kristályok és a mesterséges mélyhűtés alatt folytonos csörgedezést látok, ami semmihez sem hasonlítható abból, amit elfolyt már láttam. Állapotoknak az egymásutánosságát, melyben mindegyik állapot bejelenti a következőt és tartalmazza a megelőzőt.”

Dréher egyesével felsorakoztatott vakolatművei tehát olyanok, mint az emlékező harmonogramok (harmonizációs folyamatábrák) és a virtuális röntgenképek együttvéve, ahol az eltakart, a lappangó és a nyilvánvalóvá tett, letapogatható, megkövesedett fizikai formaállapotok, az elvont jelképek, a rétegritmikái, szerkezetdinamikái és

színharmóniai benyomásrögzítések, valamint a rész-egészre vonatkozó, szabályozó erővel bíró egybeilleszkedési törvények létrehozhatnak egy ráutalásos alapon működő, intellektuális folyamatszerűséget. Ez az egyes képek és képrészek hiátusai által meg-megszakadó tér-időbeliség a harmonizált emlékképeken és absztrakt képzetársításokon keresztül valóban képes a folyamatszerűség érzékeltetésére. Mert a képzelőerő és a gondolat, az ösztönös és a játékoság által felidézett és tárgyiasított, elvont felület-, forma-, szín-, arány-, motívum-, és rétegharmóniák az esztétikai boldogság újra és újra feleledő jelenlétével és jeleneteivel kecsegtetnek bennünket. A boldogság érzése pedig, amely olyan, mint „a határatlan élet egész szerinti, egyszerre való és tökéletes birtoklása”, kiemeli lelkünket a hétköznapi hangúságából és az egyesekre bontott világ diszharmonikus állapotaiból.

1 A mű megtalálható a Levendél-gyűjteményben. Lásd: Levendél-gyűjtemény, Budapesti Történeti Múzeum – Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum, 97. számú katalógus, 1999. borítók. A mű további adatai: papír, ceruza, akvarell, 27x42,5 cm, j.n., kat.sz.: 1.48.
2 Dubuffet esetében az „hautes pâtes” gipszből, ragasztóból és gittből készült masszát jelent. Passuth Krisztina például Jean Fautrier és az informel születése c. tanulmányában a következőket írja erről a technikáról Dubuffet-vel kapcsolatban Michel Tapié-t idézve: „belerajzol [ebbe az anyagba] vakolókanállal vagy leveses kanállal, vakaróval, késsel, fémkefével vagy az ujjával; játszik, összefrösköl, gyakran földre fektetett vásznaira loccsant mindenféle keveréket”. In.: Jean Fautrier, Musée national Fernand Léger, Biot, 1996. szeptember 15. – június 20. – Múcsarnok, Bp., 1996. október 15. – november 10., katalógus, 18. o. – Fautrier-nak az Otages, a Tüszök (1942-44) című sorozata kapcsán kialakult technikájáról is részletes leírást olvashatunk ugyanebben a kiadványban, amit tanulságos idézni: „A legelső kép körvonalait F. tintába mártott ecsettel húzza ki az előre kikészített (iszapolt krétával és ennyel bevont), vásznonra ragasztott papíron. Erre a még friss bevontára festőanyagokat és más anyagokat rak fel, melyek a felületet érdesítik. Ezt a masszát F. a rajz belsője helyezi. Utána a színezett pigmenteket az első masszareteggel keveri, majd erre egy festőkes segítségével felteszi a többi, szabálytalan és különböző vastagságú réteget. A színes pigmentek az utolsó rétegre kerülnek. A művész hagy a felszínen megkötődni néhány pontocskát a friss, olajos masszán, a többi pedig ecsetével belekeveri a masszába. A masszával borított, de még átlátszó rajzot ecsettel még egyszer kihúzza

a felső bevonatrétegen. Egy féművel vagy bármilyen egyéb szerszámmal a festő vékony barázdákat húz a masszába, ezek hozzáadónak az ecsetvonásokhoz és kiegészítik a képet.” In.: Brigitte Hedel-Samson: Fautrier lázadásai, im.: 31-32. o. – A katalán művészel kapcsolatban pedig a következőket olvashatjuk Pierre Restany Az absztrakt expresszionizmus c. tanulmányában: „Tapiés olyan életművet bontakoztatott ki, amelyben a megrézázott, és a vásznon drámai módon elhelyezett anyag különféle tapintási élményekre és képekre utal, melyek némelykor kétértelműek, mások meg könyörtelenül kézzelfoghatók, de mindig valami mély jelentést hordoznak”. In.: A XX. század művészete, Corvina Kiadó, 1993, 148. o.
3 In.: Jean Fautrier, 1996, im.: 41. o.
4 In.: Jean Fautrier, 2001, katalógus.
5 In.: Jean Fautrier, 1996, im.: 42. o.
6 Bolberitz Pál hivatkozása az ókor végén élt filozófus, Boéthius egyik mondatára. In.: Thália és teológia – Bolberitz Pál és Eperjes Károly történelemről, emberségről és hitről, Válasz Könyvkiadó, Bp., 2003, 66. o.

Török László: Parafrazis (100x50cm) digitális nyomtatás

felirat Tisztelet Csontvárynak

A fenti címmel nyílt meg január 8-án a Verőcei Műhely és Meghívott Művészeinek Kiállítása a Verőcei Művelődési Ház nagytermében. A Jankovics János által vezetett csoport rövid működés után négy éve kapta meg a bírósági bejegyzést. A település művészeti hagyományaira építkezve (építészek, irodalmárok, Gorka család, Rozsnyai Kálmán, Kodolányi, Deveszeri, Kurtág és még mások nevét is említhetnénk...) kezdték el működni. A Műhely tagjai: Bakos Miklós, Bálint Zsombor, Bazán Katalin, Borbély Ferenc Gusztáv, Czethlot Csetényi Gyula, Dirk de Witte, Dömény Boriska, Dömény Csaba, Fejős Csaba, Gyulai Katalin, Hager Ritta, Jancsó Kata, Jankovics János, Kecskés Gábor, dr. Lipszai Miklós, Kucsora Márta, dr. Lipszai Éva, Lisányi Endre, Markó Erzsébet, Miklós Attila, Mizser Pál, Mong Koppens, Nagy B. István, Pap Gitta, Pölcz Boglárka és Róbert, Solyom Attila, Szalma Edit, Török László, Wertel Andrea, Wem Cornelissen, és Zsembenné dr. Dudas Tünde.

A tárlat előtt néhány héttel többek nevével is találkozhattunk közülük Vác hagyományos nagy kiállításán, a 2005 évi Téli Tárlaton, valamint egy régebben megrendezett szemlén, a Vácot és régiójában élő képző- és fotóművészek Váci Szalon című tárlatán is. Nagyrészt innen kerültek ki a mostani kiállítás meghívott vendégművészei is, ami azt mutatja, hogy jól működő, élénk a csoport kapcsolatrendszere és ez a jövőt illetően csak gyümölcsöző lehet, hiszen erősítheti a Dunakanyarban a nem túl elismert civil szerveződések megbecsültségét is.

A kiállítást Boros Lili művészettörténész nyitotta meg, aki beszédében az alábbiakat fogalmazta meg: „Amikor tegnap Verőce felé tartottam, s a vonat ablakából a tájat szemléltem, képzeletemben Csontváry tájai tűntek fel. Nagy intenzitású színfoltjai, villanyfényes képei, a Magányos cédrus. Vajon mi fűzi a most kiállító művészeket Csontváryhoz, milyen inspiráló erővel hat Csontváry a ma alkotó művészekre?

A tájélmény hasonlatossága? A magányos művész megismételhetetlen szubjektuma? A 20. századi magyar művészet tradíciójába erőteljesen beleíródott Csontváry művészete, mely ma élő hagyomány az alkotó művészek számára. Nincs is olyan 20. századi magyar művészetéről író, aki ne említené meg az egyébként patikusként dolgozó mestert. A Verőcei Műhely és Meghívott Művészei, név szerint Balázs Imre, Bálint Zsombor, Fekete István, Jankovics János, Kocsis Iván, Mizser Pál, Seregi György, Török László, Ziman Lajos, Zubovits György, Erzsébet és Bazán Katalin, Borbély Ferenc Gusztáv, Lisányi Endre, Szalma Edit és Mihályfi Mária munkái különböző módokon viszonyulnak a nagy magyar előd, Csontváry művészetéhez. A most kiállító művészek – eltérő alkotómódszerükből fakadóan – más-más értelmezést adják Csontváry festészetének. Ezt a tárlatot a műfaji sokszínűség és a különböző technikák megjelenése jellemzi: találkozhatunk egyebek mel-

lett tájképekkel, portrékkal, kiállításra kerültek digitális printek (pl. Szalma Edit, Borbély Ferenc Gusztáv), fotók, szobrok (pl. Ziman Lajos vagy Seregi György a cédrus ágainak hajladozásai által ihletett nagyméretű fája). Ahogy Van Gogh öntéppő tusája sem vezethető vissza csupán a társadalmával való pörlekedésre, hanem az emberi lét egyetemes kérdései, szorongásai, az emberbelső és a külvilág antagonizmusa fokozódott kozmikus művészetében, úgy pörlekedett nemcsak korával, hanem az egész emberi nemmel az isteni megszállott, szent örült Csontváry. S talán zseniális festészetének kozmikus jellege, egyetemessége és a mindenkori emberi lét problémáit érintő kérdésfelvetései miatt lehet az, hogy a csaknem 100 évvel ezelőtt élő és alkotó művész világa ma is aktuális maradjon.”

A baráti, meleghangulatú megnyitó közönségét – befejezőként – Tóth Judit hegedűművész és tanítványai újévi koncertje részesítette további művelzetben.

Kocsis Iván

Borbély Ferenc Gusztáv: Hommage Taormina (100x70cm) digitális nyomtatás

Szalma Edit: A hang (100x90cm) digitális nyomtatás

Tusnady László: Torquato Tasso (Eötvös József Könyvkiadó, Bp., 2005)

A 16. század legnagyobb olasz költője, a poema eroico, a hősköltemény képviselője és szabadságharcosa Torquato Tasso. Aki Ariosto Örvongó Lórándját kellemesebb és változatosabb olvashatósággal tartotta, mint az Iliást.

Tassoról írt mamutvállalkozást, terjedelmes esszé-monográfiát Tusnady László a Miskolci Egyetem sárospataki professzora. Arról az itáliai költőről, aki szakít az antikvitás olcsó tiszteletével (de nem szakíthat végképpen Arisztotelésszel).

Tusnady László pedig szakít a szakmonográfiák nyakatekert, követhetetlen jegyzetapparátusba merülő grammatikájával (félreértés ne essék: irdatlan irodalom áll az olvasó rendelkezésére, de csak az érdeklődés kielégítése végett), s a szépírói és kutatói teljesítményt ötvöző bámulatos és monumentális könyvet ír; életpályát mutat be, komparatiztikát művel és szórakoztat.

Aki elég bölcs, s megfelelő ráérő idővel bír, bizvást belefoghat e nagyszerű empátiával és emócióval meg-

írt munkába. A teljesség dicsérete: a biográfián kívül megkapjuk nagy és jelentős művek egyéni olvasatának analízisét, a drámaírói-költői minőség lélektani, pedagógiai szempontú magyarázatát, a történelmi kor hangulatát, a testvérműzsákkal körbefont ouvre művelődéstörténeti, kultúrhistoriai auráját.

Tusnady költő, s műfordító is egyben (több Tasso-mű átültetője), s ez adja ama stilisztikai többletet, melyet az olvasó érez a monográfia olvasásakor.

A kutató monográfus és a poeta-versfordító tanár a műzsák testvéri találkozásáról értekezik az ősi gyökerek keresése – megtalálása kapcsán. Kézikönyv – tankönyv is ez a vállalkozás, amely gondolati ívben kapcsolódik Tusnady előző munkáihoz, a Tasso-fordításokhoz, vagy ama tanulmányokhoz, amely az olasz lírikusnak Aranyra vagy Csokonaira tett hatását vizsgálják.

A kötet a költői biográfiát követően a főművet, A megszállott (és meghódított) Jeruzsálem elemzi; analízis és szintézis ez egyben, könyv a könyvben. Majd kitér a drámaíró Tasso működésére, foglalkozik a „művészi megvalósulás magiskolájával”, a korabeli olasz nyelv működésével és lehetőségeivel, irodalom és képzőművészet, valamint irodalom és zene viszonyá-

val. A zárófejezet pedig az itáliai lírikus magyarországi hatását, fogadtatását és utóéletét vizsgálja.

A „lány, lenyűgöző erotikum és elérhetetlenül magas erkölcsi eszmények között” élő lírikusban – ahogyan Szerb Antal minősíti az olasz literatura eme világirodalmi rangú alakját – Tusnady László az örök humanistát keresi, hiszen „Valami titokzatos zene árad” Tasso tájaiból, s érzékeny lelkéből.

A szerző terjedelmes és izgalmas monográfiájában az olasz költő lelkialkatát is vizsgálja, kiterjesztve eme vizsgálódást az itáliai ember mentalitására, egyfajta kulturális antropológiai szintézis lehetőségeit kutatva a mű háttérében.

A könyv alkotáslélektani fejtegetéseit térben és időben teszi, hiszen „ha egy műalkotás minden árnyalatát, a lélek minden rezdülését meg akarjuk érteni, akkor valóban ki kell hajolnunk az idő-ablakon, szét kell tekintenünk a múltban, de nem maradhat az ember idő-turista, mert ha az marad, akkor mindaz, amit meglát, még csak a maga jeges, meredt-dermedt arcát mutatja meg.”

Olvasható, de nem könnyű olvasható Tusnady László remek monográfiája. Hiszen rengeteg háttérinformációt, s alapos műveltséget feltételez, ugyanakkor szerzőből előbújik az örök pedagógus; magyaráz, értelmez, kiigazít – s teszi mindezt színesen, líraian, mintegy felnőve a feladathoz: itt egy klasszis életművel van dolgunk.

Torquato Tassonál a mese egysége harmóniába kerül a változatosság igényével, s ebből egy századokra érvényes esztétikai tétel születik, mely az epika közeponti rendező elvét, a célirányosságot leli fel.

A kötetet Madarász Imre, a hazai italianisztika kiemelkedő képviselője lektorálta, s látta el magvas előszóval.

Kaló Béla

MAOE alkotói nagydíjak

1970-ben a néhai Művészeti Alap minden szakterülete díjakat alapított, melynek adományozási hagyománya átél és túlél minden megpróbáltatást és átalakulást, s jelenleg az alkotói nagydíjakat a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete szakmai tagozat vezetőségei ítélik, adományozzák oda kiemelkedő életművet felmutató, jelentős alkotók, kutatók számára.

Az ez évi átadó ünnepségen február 22-én az Egyesület elnöke Bauer István köszöntője után először a képzőművészeti tagozat alkotói nagydíját adták át Balogh László festőművésznek. A Szentendrén született, ott élő és jelentős festői életművét ott létrehozó alkotót a szintén Szentendrén élő művész kolléga és barát, Szakács Imre festőművész köszöntötte. A tavaly 75 éves művész munkásságát méltatandó idézett többek között Barcsay Jenő, Németh Lajos írásából, dolgozataiból. A fotóművészeti tagozat alkotói nagydíját Baricz Katalin fotóművész nyerte el. A sokoldalú és igen széles tematikájú alkotó munkásságát és annak értékeit Módos Gábor fotóművész vette számba, jelezve, hogy a művésznő könyvei is szerves részét képe-

zik életművének. Az iparművészeti tagozat alkotói nagydíját Kulinyi István tervező-grafikus művész nyerte el, akit Sára Ernő tervező grafikus köszöntött. Kitért arra, hogy a sok szakmát egybekapcsoló iparművészeti tagozat vezetőségében egyhangú volt a döntés. Kulinyi István rendkívül sokoldalú, a magyar tervező grafikát megújító művész, akinek jelentős a képzőművészeti alkotó munkássága és művészeti szervező tevékenysége is.

Ezt követte a zenei tagozat alkotói nagydíjának átadása, melyet Tóth Margit etnomuzikológus, zenetörténésznek ítélték oda. Berlász Melinda zenetörténész laudációja alapos elmélyültséggel kísérté végig a jelentős kutatói életút fontosabb állomásait, utalva a Lajtha Lászlóval Bartha Dénessel, Újfalussy Józseffel, Rajeczky Benjáminnal végzett közös munkára, ismertetve az Egyiptomban végzett jelentős oktatói, kutatói munkásságot, melynek központjában kopt zenei kutatások álltak. Az irodalmi tagozat nagydíját a vezetőség Ferdinandy György írónak ítélte oda, akit Füzi László író, főszerkesztő köszöntött, idézve Székely János erdélyi író, valamint a díjazott Ferdinandy György gon-

dolait. A magyar nyelvről írt legszebb gondolatoknak tartotta Ferdinandy vallomását a magyar nyelvről, jogosan. (Köztudott, hogy az író élete nagy részét idegen nyelvi közegbe töltötte.) Ezt követte a kulturális örökség nagydíjának átadása, melyet Pásztor Gábor grafikusművésznek ítélték oda. Kovács Péter Balázs képzőművész köszöntő szavai ismertették a szinte kivételesen nagy ívű szakmai életutat, annak fontosabb állomásaival. A laudáció kiemelte Pásztor Gábor igényes képregyűjteményes munkásságából is a litográfiák sorát. A fotóművészeti tagozat ez évtől Aranykzetta néven szakmai díjat alapított (készítője Szel Ágnes és Zs.Tóth Edit), melyet ebben az évben Chochol Károly fotóművész nyert el. Munkásságát Markovics Ferenc fotóművész ismertette, értékelté. Végül a Magyar Képzőművészeti Egyetem végzős hallgatóinak adott át az egyesület elnöke úgynevezett diploma díjakat.

Szeretettel köszöntjük a díjazottakat és kívánunk nekik jó egészséget és további sikeres alkotó munkát!

Fegydy Balázs

HELY-SZÍNEK

Kádár Katalin grafikusművész kiállítása a Klebelsberg Kultúrkúriában (II. kerület, Templom u. 2-10)

Megnyitja: Antall István, a Magyar Rádió irodalmi szerkesztője

2006. március 10-én, pénteken 18 órakor

„Grafikai lapjaim rendszerint fekete-fehérek, ezen a kiállításon bemutatandó anyagomon viszont a szín fő szerepet kap. Fotóim, festményeim és vegyes technikájú képeim utazási élmények alapján születtek.”

Megtekinthető: 2006. március 11 – március 26. között, naponta 10 – 18 óráig

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány a 15/1995. (XII. 29.) MKM rendeletben foglalt hatáskörében eljárva a Szolnoki Művészeti Egyesület közreműködésével pályázatot hirdet az alábbi szolnoki művésztelepi műteremlakás 1 éves határozott időtartamra szóló bérletére: Szolnok, Gutenberg tér 12. I. épület 8. sz. lakás

A műteremlakás előzetes egyeztetés után megtekinthető: hétfő kivételével minden nap 10 és 16 óra között.

A pályázatok beadásának határideje: 2006. április 10.

Postacím: Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány, 1054 Budapest, Báthory u.10.

A pályázat részletes feltételeit tartalmazó űrlap beszerezhető a helyszínen a műteremlakás megtekintésekor, vagy kérhető faxon a Művésztelep irodájának telefonszámán, ahol további információkkal is készséggel állnak az érdeklődők rendelkezésére (tel/fax: 06-56-230-605), továbbá a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány titkárságán (1054 Budapest, Báthory u. 10. II. em. tel: 06-30/670-2804, 06-1/428-5000), valamint a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének titkárságán (1054 Budapest, Báthory u. 10. II. em).

Felhívjuk a pályázók figyelmét arra, hogy a pályázathoz kötelezően csatolni kell a művész részletes szakmai önéletrajzát, eddigi munkásságát áttekintő, legfeljebb 4-5 oldalas sokszorosított dokumentációt vagy nyomdai úton előállított katalógust, valamint a műterem használata során megvalósítani kívánt munkatervet. Ennek hiányában a pályázat érvénytelen.

A zárt borítékon kérjük feltüntetni: „Szolnok műteremlakás-pályázat”

A pályázatok elbírálására előreláthatólag 2006. május végéig kerül sor, melynek eredményéről a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány minden pályázót levélben értesít.

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Kuratórium

A csend lélegzete

Bánsági Tibor Vince festőművész kiállítása

2006. március 7. – április 7.

A Magyar Telekom tisztelettel meghívja Önt a Magyar Telekom Galéria kiállításának megnyitójára.

Időpont: 2006. március 7. 16 óra.

Helyszín: a Magyar Telekom Székház aulája, Budapest I., Krisztina krt. 55.

A kiállítást megnyitja: Lipták Mária Belső PR osztályvezető, Csiba Zoltán pszichológus, Cseh Borbála galériavezető és Novotny Tihomír művészeti író.

A megnyitón István mester gyógyító varázshangjai teszik teljessé a harmóniát képek és emberek között.

„Valóban csak merész s alakító szellem kell egy új világot kitérni előttünk.”
(Madách Imre)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Nógrád Megye Önkormányzata, valamint a Palócföld irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat szerkesztősége a 2006. évre meghirdeti a

MADÁCH-PÁLYÁZATOT.

A pályázaton olyan, eddig nem publikált, máshol egyidőben be nem nyújtott esszével, tanulmánnyal, riporttal, szociográfiával, interjúval lehet nevezni, amely elemzi, bemutatja, fölírja a magyar szellemi és kulturális élet irodalmi értékeit, történeti jelenségeit és jelenkori eredményeit, illetőleg amelyek Madách Imre korára, életére, életművére, annak utóéletére vonatkozó új gondolatanyagot, adalékokat tartalmaznak.

Maximális terjedelem: 15 flekk (1 flekk 1350 karakter)

A pályamunkákat 3 példányban 2006. november 15-ig lehet benyújtani a Palócföld Szerkesztőségének címére (3100 Salgótarján, Kassai sor 2.)

A pályázatot a Palócföld folyóirat szerkesztősége által felkért zsűri bírálja.

A pályázat díjai:

I. 150 000 Ft

II. 120 000 Ft

III. 100 000 Ft

Eredményhirdetésre 2007 januárjában, a Madách-ünnepség keretében kerül sor.

A díjazott művek közlésének jogát a Palócföld folyóirat fenntartja.

Nógrád Megye Önkormányzata

Palócföld Szerkesztősége

„Egy nemzet intelligenciája csak akkora nagy, amekkorának irodalma mutatja.”
(Mikszáth Kálmán)

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Nógrád Megye Önkormányzata, valamint a Palócföld irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat szerkesztősége a 2006. évre meghirdeti a

MIKSZÁTH-PÁLYÁZATOT.

A pályázaton eddig nem publikált, máshol egyidőben be nem nyújtott szép-irodalmi művekkel lehet nevezni.

Maximális terjedelem: 15 flekk (1 flekk 1350 karakter)

A pályamunkákat 3 példányban 2006. november 15-ig lehet benyújtani a Palócföld Szerkesztőségének címére (3100 Salgótarján, Kassai sor 2.)

A pályázatot a Palócföld folyóirat szerkesztősége által felkért zsűri bírálja.

A pályázat díjai:

I. 150 000 Ft

II. 120 000 Ft

III. 100 000 Ft

Eredményhirdetésre 2007 januárjában, a Madách-ünnepség keretében kerül sor.

A díjazott művek közlésének jogát a Palócföld folyóirat fenntartja.

Nógrád Megye Önkormányzata

Palócföld Szerkesztősége

FELHÍVÁS

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége és a Műcsarnok megemlékező, kortárs, magyar képzőművészeti kiállítást rendez az 1956 októberi forradalom és szabadságharc tiszteletére és emlékére, a Műcsarnok összes termében.

A kiállítás nyitott, semmilyen szervezethez való tartozás nem feltétele a kiállításon való részvételnek!

Új még ki nem állított, a kiállításra készült művekkel lehet pályázni!

A művek technikája és anyaga kötetlen.

A kiállítás címe:

Az Út 1956 – 2006

A kiállítás négy gondolatpárra fűződik fel:

I. Öröm – Remény

II. Gyász – Elfajítás

III. Túlélés – Menekülés

IV. Változás – Az Út

A kiállítás kurátorait a Műcsarnok és a MKISZ közösen nevezi meg, a felkérés joga a Műcsarnok főigazgatóját és a MKISZ elnökét illeti.

A műveket szakmai zsűri válogatja.

A zsűri tagjait a rendező felek kurátorai kéri fel. A kiállítás nyílt, beadásos.

A zsűrizés két fordulóban történik.

Első forduló: a kiállítandó műről készült tervek, értékelhető vázlatok, fotók, csak a műről szóló CD, DVD leadása.

Beérkezési határidő: postán vagy személyesen 2006 május 18. 16-órától adható be

Helye: Műcsarnok 1146 Budapest, Dózsa György út 37.

Postafiók: H – 1406 Budapest, Pf.: 35.

A borítékra rá kell írni: „Az Út”

Második forduló: az előválogatott művek kapnak meghívást, ahova már a kész műveket kell beadni.

Beérkezési határidő: 2006 szeptember 19.

Helye: Műcsarnok

A kurátoroknak, illetve a zsűrinek joga van művészeket, illetve műveket a kiállításra meghívni. A történeti műveket, az irodalmi esteket, illetve a filmprogramot felkért kurátorok válogatják, illetve állítják össze.

A kiállítás időtartama 5 hét.

Simonffy Márta
elnök
MKISZ

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete rendezésében látható a Duna Galériában a **Premier** című kiállítás, melyen a 2005-ben felvételt nyert grafikusművész, szobrászművészek és fotóművészek mutatkoznak be.

A kiállítás megtekinthető: 2006. március 12-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig

A Duna Galéria címe: XIII. kerület, Pannónia u. 95. (bejárat a Dráva utca felől)

Kiállító művészek: Csáki István grafikusművész, Bíró Sándor, Illa Gábor, Jegenyés Diána, Lászlóné Gaál Katalin, Makk József Pál, Mosonyi Tamás, Szemők Zsuzsanna szobrászművészek, Szentiváni János, Tatali Balázs, Vancsó Zoltán fotóművészek

FELHÍVÁS

A „Táj Legyen Táj – Tengertől Tengerig” 2006. ASZTAT –

Az „Alkotó Szellemiség Tárgyasítása A Tojás” BARSÁ Műtárgykaptár

A kiállításra benyújtható bármely hagyományos technikával készült egyedi műtárgy

A tárgyak beadása:

március 27, 28. du. 2-től 4 óráig.

Kiállítás megnyitó: március 31. 17 órakor

Megnyitja: dr. Ferenczy-Nagy István, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány Elnöke

A kiállítás látogatható:

március 31-től április 16-ig.

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány és a Budapest Art Stúdió Alapítvány kiállítása.

Cím: Óbuda, Zichy kastély északi épületszárny, 1033 Budapest Fő tér 1.

Érdeklődni: Terebessy L. Föld
képzőművész
Tel.: 06 20 336-2937

Szobrászati képzés és rajzoktatás

Felvételi előkészítő a Képzőművészeti és az Iparművészeti Egyetemre a Westend közelében.

További információ:

Zielinski Tibor szobrászművész

tel: 06 20 372 5252

email: zielinski@mail.datanet.hu

Tisztelt Művészek!

Szeretettel várjuk Önöket alkotóházainkba!

Jelentkezni lehet a 331-3083,

428-5000 telefonszámokon,

valamint a www.maktar.hu honlapon.

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Manchesterben a HOTART Galériában

12 Minshull str. Knutsford Cheshire, UK./

18 darab olajfestménnyel és

3 pasztellképpel

mutatkozik be

GONDA ZOLTÁN

debreceni képzőművész

2006. április 6-tól május 6-ig.

MAKtár

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány havilapja
Megjelenik: 10 000 példányban

Kiadja: a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Felelős kiadó: dr. Ferenczy-Nagy István, a kuratórium elnöke

Felelős vezető: Asztalosné Zupcsán Erika, igazgató

Főszerkesztő: Nemes Attila

nemes.attila@maktar.hu

Társ szerkesztő: Kóhalmi Andrea

kohalmi.andrea@maktar.hu

A szerkesztőség munkatársai:

Gömöri Beáta

Büki Attila

Györi Márton

Zielinski Tibor

szerkesztoseg@maktar.hu

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Báthory u. 10.

Telefon: 428-5001

Fax: 473-1613

Layout, nyomdai előkészítés

Tiszai Szilárd, Szász Julianna

www.sealart.hu

A MAKtár digitális változata megtalálható: www.maktar.hu

oldalon

Nyomdai előállítás:

Press+Print Kft

Felelős vezető: Tóth Imre, igazgató

www.press-print.hu

e-mail: pressp@press-print.hu

ISSN: 1786-7525

Címlapon:

Fassel L'ousa Ferenc alkotása

Az 1899-ben alapított méltán világhírű gyártó termékeit művészek, ill. amatőr felhasználók is teljes megelégedéssel használják.

Széles termékválasztékuk néhány ismertebb termékcsaládjá:

- Rembrandt olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
- Van Gogh olajfestékek
akrilfestékek
akvarellfestékek
vizes bázisú alap
művészceruzák
olajpasztell kréta
- Festőműdiumok, oldószerek, lakkok, alapozók
- Festővásznak
- Festőállványok
- Decorfin hobbyfestékek
(selyemfényű akril, fényes, üveg, porcelán, textil, patina)
- Aranyozó festékek és paszták
- Víz-, ill. temperafestékek
- Panda olajpasztell-kréta
- Ecoline
- Rajztinták

A Royal Talens termékek kizárólagos forgalmazója Magyarországon:

ART-EXPORT Kft.

Művészellátó Szakáruház

1065, Budapest, Nagymező u. 45-47. - tel./fax: 332-61-63 (Nagymező u. 45.) - mobil: 06-20-55-11-349 (Nagymező u. 45.)
tel.: 312-37-86 (Nagymező u. 47.) - web: www.muveszkellek.hu - e-mail: artexport@t-online.hu

E hirdetés bemutatója Szaküzletünkben vásárlás esetén egyszeri, 10 %-os kedvezményben részesül!